

ГЛАС

ЛИСТ РЕПУБЛИЧКОГ
ФОНДА ЗА ПЕНЗИЈСКО
И ИНВАЛИДСКО
ОСИГУРАЊЕ

ОСИГУРАНИКА

ТЕМА БРОЈА: Од 1. децембра ове године корисници пензија могу да очекују увећање својих припадности за 10,9 одсто. У истом проценту усклађују се и остала права из ПИО, као и општи бод који директно утиче на висину пензије будућих пензионера

КОНТАКТ ЦЕНТАР
Радним данима
8-15h

0700/017-017
по цени локалног позива

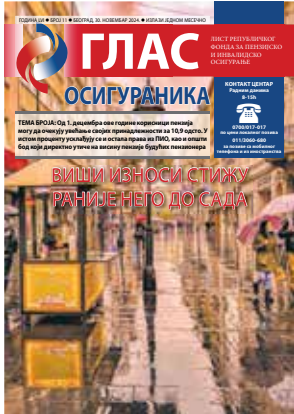
011/3060-680
за позиве са мобилног
телефона и из иностранства

ВИШИ ИЗНОСИ СТИЖУ РАНИЈЕ НЕГО ДО САДА

**ИЗДАВАЧ: Републички
фонд за пензијско
и инвалидско осигурање**

ДИРЕКТОР:

Реља Огњеновић

РЕДАКЦИЈА:

Милена Јовановић

Париска бр. 9,

11000 Београд,

011/2030-742

e-mail: glasosiguranika@pio.rs

СЕКРЕТАРИЈАТ:

011/2030-743

011/2030-744

ШТАМПА:

Штампарија

ЈП „Службени гласник“

Београд

ОГЛАШАВАЊЕ:

011/2030-743

Рукописи и фотографије

се не враћају.

Електронско издање:

www.pio.rs/glasosiguranika

Утеха која светли

Иако је светлост, посебно дневна, фасцинантно поље које још увек није у потпуности истражено, добро је документована чињеница да она има директан утицај на људску психологију.

Од друге половине 20. века у западном свету и регионима са умереном климом активности у затвореном простору постале су у великој мери преовлађујуће за сва животна доба и током већег дела године, са кратким боравком напољу, углавном само лети. Паралелно са том променом навика, почињу да се пријављују све веће бројке депресије у САД и Европи. Истраживања која су уследила показала су да одсуство природног светла може да поремети производњу мелатонина, доносећи тромост и тугу.

У покушају да преокрену ситуацију научници разних профила бавили су се психолошким утицајем светла, односно доказивањем да светлост може да промени нечије расположење. Најдрастичнији доказ оваквог емоционалног одговора стигао је из Јапана: са једном од највећих стопа самоубиства међу земљама ОЕЦД-а, од којих су се многи покушаји дешавали на железничким станицама, Јапан је одлучио да заузме другачији приступ превенцији. Разматрани су разни модуси док истраживања нису показала умирујуће психолошке ефекте светлоплаве светлости. Када су на станицама постављена плава светла, у периоду од десет година стопа самоубиства пала је за више од 84 одсто. Након тог открића, овај приступ је почео да се користи и у Британији.

Даље развијање значаја доброг осветљења и његовог утицаја на расположење, здравље и рад људи званично је потврдило теорију, које смо интуитивно били свесни и без науке – да празнична светла афирмативно утичу на то како се осећамо. Протерујући мрачне зимске дане, јарке и шарене новогодишње светилке скоро да симулирају неке од позитивних ефеката светлосне терапије. Односно, служе као добродошла интервенција, опонашајући добробити сунчеве светлости.

Психологија која стоји иза новогодишње расвете иде много даље од једноставне естетике; задире у дубину људских емоција изазивајући осећања тоpline, радости и носталгије. Од првих почетака ове традиције, у 18. веку, јелке су имале мале свеће на гранама, које су касније замењене сијалицама. Још тада се, дакле, разумело да постоји одређена магија својствена празничној атмосфери, те да јака светла и боје добро утичу на нашу енергију и осећај среће.

Психолози ће стручно објаснити да светлећи украси ослобађају допамин, хормон доброг осећања, и тако стварају неуролошки помак који нас може учинити срећним. Обрасци треперења, који се налазе у многим празничним светлима, пружају сензорно искуство слично посматрању таласа или гледања у ватру која пуцкета. Стручњаци ове ефекте називају „меком фасцинацијом“, тренуцима менталног ангажмана који подстичу опуштање без захтева, помажу да успоримо и нуде одмор од свакодневног стреса.

Спектакл новогодишње расвете има моћ да зближи заједницу, али декорације су више од тога – симбол маркера у времену, најочигледнији и радостан подсетник да је празник иза угла, а са њим и промена рутине. Знак су да може да се притисне дугме за паузу у веома заморном начину живота. Неки психолози иду још даље и тврде да топла, пријатељска светла стварају осећај познатог, препознавања, као да смо код куће, задовољни и опуштени, заједно са најдражим људима.

Све у свему, изгледа да су ти мали светлећи детаљи озбиљније ствари, опремљене супер моћима за боље расположења, и зато их, кажу, треба поштовати током целе године. Нарочито када је опресивно мрачно, када се осећамо заробљени унутар суморних пејзажа. Свет дефинитивно изгледа као боље место када је осветљен.

Људи жуде за срећом и радосћу, а лампице које светле су једноставно и здраво одвраћање пажње од тежине године. Није само реч о томе да се празнични дух одржи што дуже, већ да разумемо да утицај светла на наше животе сеже много даље од пуког осветљења – игра важну улогу у обликовању наше перцепције, емоција и понашања. Због тога му, тврде, треба дати шансу као неочекиваном али поузданом сапутнику до доброг расположења.

М. Јовановић

УСКЛАЂИВАЊЕ ПЕНЗИЈА И ОСТАЛИХ ПРАВА ЗА 10,9 ОДСТО

Виши износи стижу раније него до сада

Како би корисницима било омогућено да редовно увећање пензија и осталих права из пензијског и инвалидског осигурања осете већ од почетка године, предложена је измена Закона о ПИО према којој би усклађивање требало да се примењује од 1. децембра текуће године, а не од 1. јануара како је било до сада. Према речима директора Фонда ПИО Реља Огњеновића, корисници могу да очекују увећање својих припадности за 10,9 процената.

– У складу са изменом Закона о ПИО, корисницима ће увећане пензије бити исплаћене већ у јануару наредне године, што ће представљати позитиван финансијски ефекат на стандард наших корисника. Фонд ПИО, у сарадњи и уз кључну подршку државе, континуирано ради на побољшању тог стандарда, о чему такође говори и исплата новчаног износа као увећања уз пензију, досадашње исплате једнократне помоћи у износу који утврди Влада, средстава која се издвајају за друштвени стандард корисника пензија, а која су од јануара ове године значајно увећана – наводи Реља Огњеновић.

Директор РФ ПИО објашњава да је висина усклађивања израчуната по формули коју дефинише Закон о пензијском и инва-

лидском осигурању, с обзиром на то да је учешће пензија и новчаног износа као увећања уз пензију у бруто домаћем производу, за период од јуна 2023. до јула 2024. године, износило 10,02 одсто.

– Како је прописано Законом о ПИО, пензија се усклађује у зависности од процентуалног учешћа износа пензија и новчаног износа као увећања уз пензију, исплаћених у периоду који обухвата први и други квартал текуће године и трећи и четврти квартал претходне године, у првом објављеном износу бруто домаћег производа за наведени период. У складу с тим, применом тзв. швајцарског модела, усклађивање је извршено у проценту који представља збир половине раста нето зарада и половине раста потрошачких цена и тај проценат за 2025. годину износи 10,9 одсто – каже Огњеновић.

Како напомиње, у складу са Законом о ПИО, у истом проценту и истом динамиком као и пензије усклађују се и остала права из пензијског и инвалидског осигурања, као и општи бод који директно утиче на висину пензије будућих пензионера.

Имајући у виду усвојени проценат усклађивања у износу од 10,9 одсто, процењени износ просечне пензије за децембар, усклађен за наведени проценат, износиће

Реља Огњеновић, директор Републичког фонда ПИО

око 50.700 динара, док је октобарски просек био 45.719 динара.

Најнижа пензија за категорије запослених и самосталних делатности тренутно износи 24.987,67 динара, док ће након усклађивања бити 27.711,33 динара. За категорију пољопривредника најнижи износ пензије тренутно је 19.644,74 динара, а након усклађивања износиће 21.786,02 динара.

Највиша пензија према важећем Закону о ПИО за све категорије корисника, укључујући и професионална војна лица, за 45 година стажа, након увећања од 10,9 процената биће 255.231,18 динара, у односу на 230.145,48 динара колико су до сада примали корисници највише пензије.

Говорећи о проценту усклађивања на примеру октобарске пензије од 60.000 динара, корисници ће пензију за децембар, чија исплата се врши у јануару 2025. године, примити у износу од 66.540 динара.

Новчана накнада за негу и помоћ другог лица износи 29.911,21 динар, а корисници ће након усклађивања примати 33.171,53 динара. Новчана накнада за телесно оштећење ће се након усклађивања повећати са 12.462,67 на 13.821,10 динара.

Вредност општег бода, који је део формуле за обрачун износа пензије, након увећања од 10,9 одсто износиће 1.492,58 динара, за разлику од досадашњих 1.345,88 динара.

Граница за исплату новчаног износа као увећања уз пензију у висини до пет процената пензије, тренутно износи 59.257,62 динара, док ће се по усклађивању та граница померити на 65.716,70 динара.

Тренутно новчана накнада за погребне трошкове износи 68.863 динара, а након примене усклађивања износ ове накнаде биће 76.369 динара.

В. Кадиф Станковић

Зграда Дирекције РФ ПИО

СЕДНИЦА УПРАВНОГ ОДБОРА РФ ПИО

Настављен тренд боље наплате доприноса

У Дирекцији Фонда ПИО, 25. новембра ове године, одржана је седница Управног одбора Републичког фонда ПИО, на којој је, поред осталог, усвојена Информација о финансијском пословању РФ ПИО у периоду јануар-септембар 2024. године.

Представљајући Информацију о финансијском пословању Фонда ПИО у првих девет месеци ове године, Бојана Поповић, директорка Сектора за финансијске послове, подсетила је да је у септембру ове године усвојена Одлука о изменама и допунама Финансијског плана Фонда за 2024. годину (ребаланс), којом је буџет Фонда повећан на 1.096,65 милијарди динара. Раз-

Са седнице Управног одбора Фонда ПИО

лози за доношење ребаланса били су, поред осталог, остварени приходи од доприноса који су у периоду јануар-август текуће године били виши за 16 одсто у односу на исти период претходне године.

Остварени приходи и примања у периоду јануар-септембар 2024. године су виши за 21,64 одсто од остварених у истом периоду 2023. године.

Како су планирани приходи од доприноса за ПИО били виши од

потребних недостајућих средстава за исплату права из пензијског и инвалидског осигурања, износ планираних трансфера из буџета Републике Србије ребалансом је смањен за 9,8 милијарди динара. У складу с тим, учешће трансфера из буџета Републике у финансирању Фонда смањено је са 22,05 на 20,77 одсто.

Расходи Фонда у првих девет месеци ове године били су у оквирима Финансијског плана.

Бојана Поповић је на седници истакла да су сви параметри који су показатељи стабилности Фонда изнад планираних и након усвојеног ребаланса, и изразила очекивање да ће до краја године наплата доприноса бити још значајнија. **В. Кадиф Станковић**

У 2025. ЖЕНЕ ОДЛАЗЕ У СТАРОСНУ ПЕНЗИЈУ ПО НОВИМ УСЛОВИМА

Од 1. јануара потребно два месеца више

Ближи се крај године па је право време за подсећање на то који се услови за остваривање права на пензију мењају од 1. јануара, а који остају исти, како би осигураници могли благовремено да припреме потребну документацију и предају захтев.

Када је реч о старосној пензији, осигураници жене у овој години стичу услов са навршене 63 године и осам месеци живота и најмање 15 година стажа осигурања, док ће им од 1. јануара 2025. за остваривање права на старосну пензију бити потребна два месеца живота дуже, дакле 63 године и 10 месеци, уз минимум 15 година стажа осигурања. Када су у питању мушкарци, услови су непромењени, па они као и до сада у старосну пензију могу да оду са навршених 65 година живота и најмање 15 година стажа.

Како објашњава Владимир Станковић, директор Сектора за остваривање права из ПИО у Дирекцији Фонда, у складу са

Владимир Станковић, директор Сектора за остваривање права из ПИО

одредбама Закона о ПИО, услови за остваривање права на старосну пензију за жене ће се померати све до 2032. године, када ће бити изједначени са условима прописаним за мушкарце.

– Закон прописује померање услова за стицање права на старосну пензију за осигуранике жене у свакој наредној години за по два месеца како би се услови за жене и мушкарце у 2032. години изједначили на 65 година живота, уз минималних 15 година стажа осигурања. До ове године било је померања услова

и за превремену старосну пензију, који су у 2024. години изједначени за оба пола, па тако од 1. јануара 2024. и жене и мушкарци у превремену старосну пензију могу да оду када напуне 60 година живота и 40 година стажа – појашњава Владимир Станковић.

Он подсећа и на услов за остваривање права на старосну пензију који важи и за жене и за мушкарце, за који године живота нису важне – а то је 45 година стажа осигурања.

Директор Сектора за остваривање права из ПИО напомиње да запослени који желе да остваре право на старосну пензију по условима који важе у 2024. години треба да раскину радни однос и поднесу захтев у овој години. Захтев треба да поднесу најкасније последњег радног дана у овој години, под условом да им је осигурање, односно радни однос престао најмање један дан раније пре подношења захтева. Захтев се може поднети на шалтерима Фонда ПИО, затим преко

електронског сервиса е-Шалтер на сајту Фонда (www.pio.rs) или препоручено поштом. Подношење захтева 1. јануара 2025. и касније подразумева примену услова који важе у 2025. години.

И као посебно важно, наш саговорник подсећа све осигуранике да повремено проверавају своје податке који су евидентирани у бази матичне евиденције Фонда ПИО, а односе се на стаж осигурања, како би имали увид у то да ли им послодавци редовно уплаћује доприносе, и како би кад за то дође време имали сређене, односно утврђене податке о стажу и били спремни за одлазак у пензију. Увид у своје податке унете у базу матичне евиденције Фонда грађани могу извршити директно доласком у неку од организационих јединица Фонда, као и електронским путем захваљујући електронским сервисима који се налазе на званичном интернет сајту Фонда ПИО – www.pio.rs.

В. Кадиф Станковић

СТАЖ ОСИГУРАЊА И ПОСЕБАН СТАЖ – СЛИЧНОСТИ, РАЗЛИКЕ

Утицај на услов и висину пензије

Уобичајен начин да се оствари стаж осигурања јесте рад уз остваривање прихода у складу са законским прописима. За време рада запослени треба да буде пријављен на обавезно социјално осигурање. Уплата доприноса за пензијско и инвалидско осигурање један је од услова да се период рада урачуна у стаж осигурања. У односу на начин рада, основне категорије осигураника су запослени, осигураници самосталних делатности и пољопривредници. Међутим, поједини осигураници могу да остваре и стажеве који се по својој природи разликују. Њихов основ није рад и остварени приход, а чак нису условљени ни уплатом доприноса. Објашњавамо посебан стаж, као и стаж осигурања по основу трудноће и порођаја. За разлику од „редовног“ стажа осигурања, који се утврђује преважно на основу пријава регистрованих у матичној евиденцији, ове две врсте стажа претходно се обавезно утврђују решењем, по захтеву странке.

Различите категорије пензијског стажа неретко изазивају недоумице код оних који се припремају за пензију. У Закону о пензијском и инвалидском осигурању спомињу се пензијски стаж, стаж осигурања и посебан стаж, док се у свакодневном говору најчешће користи термин „радни стаж“. Непознавање и неразличковање ових законских термина за различите категорије је веома често. Када се томе дода и чињеница да значајан број осигураника остварује право на превремену старосну пензију, за коју је неопходно утврдити стаж осигурања често и до последњег дана, јасно је да неразумевање може довести и до озбиљне грешке коју није лако исправити – до прераног прекида радног односа или престанка обављања делатности. Ово је добар разлог да покушамо да објаснимо разлике, као и значење различитих категорија стажа, посебно уло-

гу и значај различитих врста стажа при одласку у пензију.

Права из ПИО стичу се и остварују на основу пензијског стажа. Пензијски стаж је најшири термин и обухвата стаж осигурања и посебан стаж. Међутим, законским прописима који уређују услове за одлазак у пензију стицање права условљено је искључиво одређеним трајањем стажа осигурања. Као што смо навели, овај стаж подразумева време проведено на раду, укључујући и периоде примања новчане накнаде (на пример за боловање). Рад укључује и периоде проведене у обављању самосталних делатности, укључујући и периоде привремене обуставе обављања делатности ако је плаћен допринос. Такође се урачунавају и периоди обављања привремених и повремених послова, као и периоди за које је остварена уговорена накнада. Наравно, и пољопривредницима се период обављања ове делатности за који

је плаћен допринос урачунава у стаж осигурања.

Са радом су изједначени и периоди у којима се осигураник сам добровољно укључио у обавезно осигурање и уплативао доприносе (по члану 15 Закона о ПИО). Уз набројане, постоји још једна могућност да се оствари стаж осигурања који се равноправно урачунава у услов за пензију. Жене, мајке које су у периоду од 1. 7. 1983. до 31. 5. 1992. године рађале, а за то време биле незапослене, имају право да им се период трудноће и порођаја урачуна у стаж осигурања. Уколико су услови испуњени, стаж се утврђује у трајању које се по прописима о радним односима признаје као породилско одсуство и то по прописима који су важиви у време порођаја. Максимално трајање овог стажа може да буде од седам месеци до две године, у зависности од датума рођења детета, па и од тога која трудноћа по реду је то била мајци којој се стаж утврђу-

је. Наравно, овај стаж не може да се преклопи са обавезним осигурањем па је ограничен и трајањем периода незапослености мајке у време порођаја.

Посебан стаж утврђује се лицима која су поједине периоде провела у оружаним акцијама, односно у заробљеништву, на лечењу или рехабилитацији у вези с тим акцијама, као и женама које су родиле троје деце. Поново наглашавамо, посебан стаж се при оцени услова за стицање права на пензију не узима у обзир. Он се искључиво урачунава при одређивању висине пензије. Урачунавање посебног стажа при оцени услова за пензију је озбиљна грешка. Уколико осигураник сматра да испуњава услове за утврђивање посебног стажа, неопходно је да поднесе захтев уз који обавезно прилаже одговарајуће доказе. Уколико се захтев подноси за утврђивање посебног стажа у периоду проведеном у оружаним акцијама, прилажу се докази које издаје надлежни државни орган који је то лице ангажовао у оружаним акцијама: Министарство одбране или Министарство унутрашњих послова. Тачније, уверење издају локалне организационе јединице ових министарстава које воде одговарајуће евиденције.

При утврђивању посебног стажа по овом основу његово трајање одговара двоструком календарском трајању периода проведеног у оружаним акцијама, односно у заробљеништву, на лечењу или рехабилитацији, уколико лице коме се утврђује посебан стаж у истом периоду није било запослено, односно обављало самосталну или пољопривредну делатност. У случају да је лице било у осигурању, посебан стаж се утврђује у једноструком календарском трајању, а то трајање се при утврђивању права сабира са стажом осигурања навршеним у истом периоду.

Мајке које су родиле треће дете уз захтев за утврђивање посебног стажа прилажу изво-

де из матичне књиге рођених за сву децу, а посебан стаж им се утврђује у трајању од две године и не везује се за одређени календарски период, односно у овом случају постојање обавезног осигурања по било ком основу није од утицаја на трајање посебног стажа. Од 2032. године жене ће моћи да остваре посебан стаж и у случају да су родиле једно или двоје деце. Овај стаж не треба мешати са стажом осигурања по основу труднице и порођаја који смо претходно објаснили.

Када се рачуна висина пензије, посебан стаж се сабира са стажом осигурања и чини укупан пензијски стаж који је део једначине којом се рачуна висина пензије. Дакле, при утврђивању висине пензије, посебан стаж у обрачуна је потпуно изједначен са стажом осигурања и једнако утиче на крајњи износ. Примера ради, уколико се осигуранику на основу 20 година стажа осигурања утврди пензија у висини од 50.000 динара, посебан стаж у трајању од две године би ту пензију повећао сразмерно свом трајању – за 10 одсто, па би она износила 55.000 динара. Међутим, Законом је укупно трајање пензијског стажа за утврђивање висине пензије ограничено на 45 година. Ово ограничење важи и при урачунавању посебног стажа па будући пензионери треба и о томе да воде рачуна. Уколико већ имате стаж осигурања у трајању од 45 година или више, додатно утврђен посебан стаж неће изменити висину пензије.

Посебан стаж не доноси само повољнији износ пензије, већ и неке додатне олакшице. Оне обично долазе од локалних самоуправа и најчешће се односе на стаж утврђен по основу учешћа у оружаном акцијама. Олакшице се обично огледају у умањеним месечним рачунима за комуналне услуге или трошкове превоза. Како се не ради о правима из пензијског и инвалидског осигурања, нити овакве олакшице одобрава Фонд ПИО, сугеришемо пензионерима који имају право на посебан стаж да се о њима распитају у надлежним институцијама у срединама у којима живе. **М. Мирић**

У БЕЧУ ОДРЖАНИ ДАНИ РАЗГОВОРА ИЗ ОБЛАСТИ ПИО

Најчешћа питања о остваривању права

Према уобичајеној динамици, саветовање представника српског Фонда ПИО и аустријског Завода за пензијско осигурање са грађанима који имају део стажа оствареног у тој земљи а сада живе у Србији, и обратно, у априлу се одржава у нашој земљи, док су у октобру домаћини Аустријанци. Овај пут Дани разговора одржани су у Бечу, 22. и 23. октобра.

Фонд ПИО представљале су Ирма Немет Чобановић и Ивана Пајовић из Сектора за остваривање права из ПИО из Дирекције Фонда и Сузана Ливазовић из Одсека за ПИО по међународним уговорима у Покрајинском фонду. У току два дана саветовано је 28 осигураника и корисника, а грађани који права из ПИО остварују применом билатералног споразума о социјалном осигурању између ове две земље о могућности да добију правне савете из те области информисани су путем аустријских средстава јавног информисања.

Велики број питања странака односио се на могућност остваривања права на превремену старосну и инвалидску пензију, а интересовали су се и за могућност пресељења исплате пензије из једне у другу државу.

Како је навела Сузана Ливазовић из Покрајинског фонда, питања грађана су се односила и на начин подношења захтева за остваривање права на пензију у Србији, као и на начин исплате будуће пензије у Србији. Тражени су и одговори о статусу већ поднетог захтева за пензију и све

Аустријски и српски саветодавци на Данима разговора у Бечу

странке обавештене су о току поступка или о разлозима његовог трајања.

Своје гостовање у Бечу српски референти су искористили и да информишу осигуранике да пре остваривања права на пензију могу поднети захтев за утврђивање стажа осигурања, чиме се знатно убрзава и олакшава поступак за остваривање права на пензију.

У циљу што бржег окончања поступка, односно решавања поднетих захтева за остваривање права из ПИО, искоришћена је прилика и за размену ургенција, па су се саветодавци дани са Аустријом и овог пута показали као веома корисни, а протекли су у колегијалној, радној и срдечној атмосфери.

М. Симовић-Максимовић

НОВЕ ПОГОДНОСТИ ЗА КОРИСНИКЕ ПЕНЗИОНЕРСКЕ КАРТИЦЕ

Потписано још осам споразума у Покрајинском фонду

Заменик директора Покрајинског фонда ПИО, Александар Илић, у оквиру пројекта Пензионерска картица нове генерације, 12. новембра ове године потписао је споразуме о сарадњи са директорима осам друштвено одговорних фирми и то: Поликлиника Пекић, Orange optic plus doo, Pedala doo, Поликлиника др Брана Ковачевић, Винска кућа Ковачевић, Поликлиника Миланков мед., Ag System 021, Валентина Шекуларац ПР Агенција за вештачење и програмирање.

Споразуми су потписани у просторијама Покрајинског фонда, а према речи заменика директора ПФ ПИО Илића, захваљујући томе наши корисници ће уз пензионерске картице моћи да остваре разне погодности у виду попушта и поклона у 880 привредних субјеката у целој Србији, с којима је до сада потписан споразум о сарадњи.

Александар Илић је истакао да су пензионерске картице

Заменик директора ПФ ПИО Александар Илић (у средини) са потписницима споразума

Фонда ПИО још један показатељ континуираног рада на побољшању положаја пензионера, како би им се омогућило да за новац којим располажу добију више.

Г. О.

Пракса коју треба наставити

Филијала Републичког фонда ПИО у Сенти била је, 7. новембра, по други пут домаћин међународног Дана разговора на којем су стручњаци за пензијско осигурање из Србије и Мађарске пружали правне савете осигураницима и корисницима права остварених у некој од ове две државе. Тим саветодаваца из Србије чинили су Дамир Богдан, начелник и Јасна Голупски, помоћница начелника Одељења за ПИО по међународним уговорима у Покрајинском фонду ПИО.

Као и увек, грађани који имају нека питања или проблем у решавању својих захтева благовремено су, путем медија и обавештења на сајту Фонда, позвани да закажу свој термин. Током овог дана бесплатне правне помоћи најчешћа питања странака упућена стручњацима два фонда односила су се на статус предмета, решавање проблема преклапања стажа, поступке

Грађани задовољни одговорима и саветима које су добили

подношења захтева за утврђивање периода осигурања и урачунавање војног рока и периода студирања у стаж осигурања.

Општи утисак је да је и овогодишњи сусрет саветодаваца Србије и Мађарске протекао у колегијалној, радној и срдечној атмосфери, и да овакву праксу треба наставити јер је веома успешна и корисна.

Према речима Дамира Богдана, важно је да што више грађана добије правни савет али није

све само у броју, исто је тако важно да ти људи добију одговоре и да им се реши проблем, то је суштина саветовања и у томе се и успело.

– Странке су биле више него задовољне. Рецимо, са једним брачним паром смо провели сат времена и на крају смо решили проблематику која се код њих односила на преклапање стажа у Србији и Мађарској. Да није било ове јединствене прилике, питање је када би

ови поступци били завршени – навео је Богдан.

Он је похвалио и домаћине који су све одлично организовали.

– Директор Филијале Сента, Саша Сердар, и његови сарадници су се побринули да све прође савршено и да се колеге из Мађарске осећају добродошлим. Ови међународни дани саветовања су од великог значаја и за референте и за грађане. Контакти које смо на овај начин остварили са колегама и које настављамо да негујемо омогућавају нам бржу и ефикаснију размену информација и умногоме олакшавају решавање захтева наших корисника. Могу слободно да кажем да са мађарским фондом никад нисмо имали бољу сарадњу него данас – закључио је Дамир Богдан.

Као што се до сада већ много пута показало, међународни дани саветовања су изузетно корисна пракса са којом треба наставити и убудуће.

Д. Лукић Лазовић

ПОДЕЛА ПЕНЗИОНЕРСКИХ КАРТИЦА У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

Све више пензионера користи бенефите

У сали Магистрата, у згради општине Сремски Карловци, око сто корисника пензија преузело је, 14. новембра ове године, своје пензионерске картице. Уручењу картица присуствовали су директор Филијале РФ ПИО Нови Сад, Борис Јевтић, председник општине Сремски Карловци, Дражен Ђурђић, и начелник Јужнобачког управног округа, Милан Новаковић.

– На моје велико задовољство данас смо организовали доделу преко 100 пензионерских картица за становнике ове мале општине. На тај начин наставили смо акцију доделе пензионерских картица, које пензионерима омогућавају бенефите код више од 880 привредних субјеката широм Србије који су потписали споразум о сарадњи са Фондом ПИО. У Новом Саду пружа им се могућност да их користе у 104 компаније са којима смо склопили уговоре. Радимо на томе да се и друге компаније придруже и обезбеде нове погодности за пензионере. Према нашим подацима, више од 55.000

Борис Јевтић, директор Филијале РФ ПИО Нови Сад

пензионера из Новог Сада и околних места која припадају Филијали Нови Сад: Сремских Карловаца, Беочина, Титела, Темерина, Жабља и Бачког Петровца, користи карти-

У Сремским Карловцима уручено више од сто пензионерских картица

це. То је акција која није временски лимитирана – рекао је Борис Јевтић и подсетио да је таквих подела картица било и у Новом Саду и другим местима.

Г. О.

У Крагујевцу о социјалном предузетништву

Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог организовало је, 12. новембра, у Крагујевцу дијалог на тему „Значај и предности социјалног предузетништва“.

Догађај је окупио представнике државних институција, невладиних организација и социјалних предузећа који су разменили мишљења и позитивна искуства о изазовима и могућностима у тој области.

– Социјално предузетништво је у Србији нов концепт друштвено одговорног пословања чији је циљ да ојача друштвену интеграцију и укљученост на тржиште рада теже запошљивих категорија становништва, а то су и старија лица, особе са инвалидитетом, особе са сметњама у развоју, припадници етничких заједница – рекао је министар за људска и мањинска права и друштвени дијалог, Томислав Жигманов.

У дијалогу су учествовали помоћница градоначелника Крагујевца др Гордана Аврамовић, генерални секретар СКГО Никола Тарбук, директор СМАРТ колектива Невен Мариновић, представници Привредне коморе Србије, као и представници удружења и установа које пружају услуге социјалне заштите. Учесници скупа су истакли важност наставка дијалога у циљу подршке друштвеној стабилности и економском развоју у Србији.

Кућни рад да се подели

Међународни дан неге и подршке, 29. октобар, обележен је у Србији уз националну кампању под називом „Обустави рад“, којом се скреће пажња на неплаћене кућне послове.

Истраживања показују да жене у неплаћеним кућним пословима проведу дупло више времена него мушкарци, а да укупна годишња вредност неплаћеног рада у оквиру домаћинства чини чак 21,5 одсто БДП-а Републике Србије. Због тога је циљ кампање промовисање праведнијег система подршке који подразумева већу доступност социјалних услуга попут вртића, школа, домова за старе и боравке за лица са инвалидитетом; смањивање родних стереотипа и подстицање расподеле кућних послова равномерно, без обзира на пол, али и оснаживање жена.

Један од организатора кампање је Кабинет министарке без портфеља задужене за област родне равноправности, спречавања насиља над женама и економског и политичког оснаживања жена, Татјане Мацуре, која је изјавила да није идеја да се позива на штрајк или унижавају мушкарци, већ да се подигне свест о томе да је неопходно да се неплаћени кућни рад подели.

У центру Београда одржан је перформанс са централном фигуром жене са шест руку, да би се подсетило на кога највише пада терет неплаћених послова.

Новац за предузетнике из 14 општина

У Палати Србија, 25. новембра, потписани су уговори за доделу бесповратних средстава за подршку развоју привредних активности у сеоским срединама, укупне вредности 50 милиона динара.

– Новац за предузетнике стиже у 14 општина. Сада је на њима да то утроше на ваљан начин тако што ће унапредити различите врсте производа и услуга, а посебно оне које мањкају житељима села Србије. За вредне занатлије то значи бесповратну помоћ до 1,2 милиона динара – рекао је министар за бригу о селу, Милан Кркобабић.

Од чак 72 пријаве из 23 округа, најбоље рангиране локалне самоуправе добиле су новац који ће распоредити регистрованим предузетницима у својим срединама.

Овај подстицајни програм Министарства за бригу о селу изазвао је велико интересовање, а за наредну годину издвојена су још значајнија средства.

– Стога је изузетно важно да до краја ове године сви заинтересовани појединци који желе да се баве неком привредном делатношћу у селима, а која је, према оцени локалне самоуправе, у складу са потребама тог сеоског насеља, региструју своју предузетничку радњу – упозорили су из надлежног министарства.

Лесковац: изложба сувенира и туристичког материјала

Седамнаеста изложба сувенира и туристичког материјала туристичких организација Србије одржана је 13. и 14. новембра у лесковачком Културном центру. Око 50 излагача из више од 40 градова Србије изложило је своје најлепше и најновије сувенире, штампани и други пропагандни и туристички материјал.

Изложбу је у име локалне самоуправе, главног спонзора манифестације, отворила новинарка Сања Стевановић, помоћница градоначелника Лесковца. У име организатора, Туристичке организације града Лесковца, излагачима и гостима обратила се директорка ТОЛ-а Дијана Ранђеловић, која је истакла да је из године у годину све веће интересовање туристичких организација из читаве Србије, па и из окружења, за учешће на лесковачкој смотри стваралаштва и туристичке понуде.

Одржани Борини дани

У Врању је, од 21. до 28. октобра, одржан традиционални међународни фестивал „Борини позоришни дани“, на којем се такмичило шест театара из Бугарске, Северне Македоније и Србије. Под слоганом „Естетика и етика сучељавања“, 21. октобра обележен је и значајан јубилеј – сто година врањског Позоришта „Бора Станковић“.

Победник 44. интернационалне театарске смотре је представа „Очеви и оци“, коју је по тексту Слободана Селенића извео ансамбл Народног позоришта из Београда. Најбољој представи припала је престижна награда „Борисав Станковић“.

Награду за најбољу мушку улогу добио је Александар Ристески за улогу у представи „Људи од воска“, Народног позоришта из Сомбора. За најбољу женску улогу награда је припала Станки Калчевој из Бугарске за улогу у представи „Сумња“.

Награда „Борисав Станковић“ за најбољу драматизацију припала је Кати Ћармати за прераду литерарног дела за приказивање „Очеви и оци“, а иста представа понела је и награду публике „Радослав Радивојевић“ за најбољу комад. Новоустановљена награда града Врања за колективну игру припала је ансамблу новосадског позоришта „Ујвидеки Синхаз“ за комад „Било једном у Новом Саду“.

Просечна зарада у септембру – 96.115 динара

Према подацима Републичког завода за статистику, просечна бруто зарада обрачуната за септембар 2024. године износила је 132.783 динара, док је просечна зарада без пореза и доприноса (нето) износила 96.115 динара.

Раст бруто и нето зарада у периоду јануар-септембар 2024, у односу на исти период прошле године, износио је 14,5 одсто номинално, односно 9,3 одсто реално.

У поређењу са истим месецом претходне године, просечне бруто и нето зараде за септембар 2024. номинално су веће за 13,0, а реално за 8,4 одсто.

Медијална нето зарада за септембар 2024. године износила је 75.117 динара, што значи да је 50 одсто запослених остварило зараду до наведеног износа.

Сајам запошљавања у Новом Саду

Новосадска филијала Националне службе за запошљавање, у сарадњи са Градском управом, организовала је Сајам запошљавања у Мастер центру Новосадског сајма, као део локалног акционог плана за запошљавање.

Највећа потражња била је за радницима у производњи, трговини, администрацији, угоститељству, транспорту, али шансу да пронађу посао имали су и фризери, ИТ стручњаци, комерцијалисти, електричари и пекари.

На сајму се представило 62 послодавца са више од 600 слободних радних места, којима је на располагању била бесплатна професионална селекција при одабиру кандидата. У понуди су се нашла и радна места за особе са инвалидитетом. Послодавци имају и могућност финансијских олакшица, као што је пројекат „Моја прва плата“, којим се пружа подстицај запошљавању младих који су у потрази за својим првим послом.

Према званичним подацима НСЗ, у Новом Саду је крајем октобра било регистровано 16 процената мање незапослених у односу на октобар прошле године.

„Путујуће шаре Србије“ стигле у Врање

У галерији Народног музеја у Врању, 26. октобра, свечано је отворена изложба слика и уникатног накита ауторке Милице Живадиновић, уз подршку Министарства културе. Изложбу су отворили директорка музеја Маја Алексић и градоначелник Слободан Миленковић, а догађај је додатно улепшао контрактенор Бојан Булатовић уз клавирску пратњу Драгане Димић.

Ауторка је праунука славног писца, најпознатијег Врањанца, Боре Станковића, а највећу инспирацију проналази у традиционалним мотивима Балкана. Њено интересовање за лепоту српског фолклора изнедрило је јединствени ликовни израз у коме доминирају шаре пиротских ћилима и средњовековна орнаментика. Хармонија космичких мотива са елементима балканског културног наслеђа смешта нашу традицију у контекст ванвременског, што је препознато и у свету, те су „Путујуће шаре Србије“ за кратко време обишле Мексико, Пекинг и Париз, као и регион.

У срцу Француске омаж пиротском ћилиму

Српски уметник Предраг Радовановић, познат као Пеђа Те8, у француском граду Ремсу, осликао је мурал под називом „Софра“ и н с п и р с а н богатом традицијом пиротског ћилима. Мурал је настао у оквиру пројекта „Зид Ремса“, који су локални уметници покренули 2022. године са циљем да окупе уметнике из целог света који ће осликавати делове градског простора.

Како кажу у удружењу Urban Art Association, мурал представља спој модерног уметничког израза и дубоко укорених мотива пиротског ћилима, симбола српске културне баштине. На овај начин француска публика је добила прилику да се упозна са јединственом вредношћу савремене уметничке сцене у Србији, док је остварена и важна промоција српске културе на међународној сцени.

Предраг Радовановић је први уметник из Србије који је учествовао у овом пројекту.

Користи и ризици вештачке интелигенције

Вештачка интелигенција (АИ) може умногоме да нам унапреди животе када је у питању примена нових технологија у медицини, образовању, економији, саобраћају, безбедности и другим областима. Такође, она може да служи и креаторима политика, а наш фокус треба да буде на томе како да обезбедимо одрживост, равноправност, заштиту података, заштиту животне средине и веће учешће жена у секторима везаним за ове технологије – рекао је Јакуп Бериш, стални представник УНДП у Србији на панел дискусији „Међународна сарадња у области вештачке интелигенције и одрживи развој“ коју су, 21. новембра, у Београду организовали Data Science Europe и програм Уједињених нација за развој (УНДП).

Бериш је истакао и да су кључна питања у сектору вештачке интелигенције користи које сви грађани могу да имају у различитим областима живота.

На панелу су говорили и амбасадори из Европе и Бразила који су поделили примере добре праксе у примени АИ за опште добро: амбасадорка Немачке Анке Конрад, амбасадор Италије Лука Гори, амбасадорка Шведске Шарлота Самелин, Пјер Кошар, амбасадор Француске, и Жозе Мауро да Фонсека Коста Коуту, амбасадор Бразила.

МЕМОРАНДУМ О САРАДЊИ САВЕЗА ПЕНЗИОНЕРА СРБИЈЕ И СЕВЕРНЕ МАКЕДОНИЈЕ

Унапређење сарадње и размена искустава

У Београду, у просторијама Савеза пензионера Србије, 15. новембра је потписан Меморандум о сарадњи САПЕНС-а и Савеза пензионера Северне Македоније. Меморандум су потписали председници ова два савеза, Станка Трајкова и проф. др Андреја Савић.

Потписивању су, између осталих, присуствовали Драгана Калиновић, председница Покрета трећег доба Србије, Ружица Белановић, председница Градске организације пензионера Београда, као и чланови делегације македонских удружења пензионера.

– Задовољство је што имамо прилику да будемо гости у Београду и што овим путем

потврђујемо намеру да унапредимо међусобну сарадњу. Можемо да се похвалимо да наш Савез броји 53 удружења која се труде да буду активна када год је могуће – изјавила је Станка Трајкова, председница Савеза удружења пензионера Северне Македоније.

Председник САПЕНС-а проф. др Андреја Савић казао је да је договор да се званично овековечи сарадња националних пензионерских организација које заступају интересе свих пензионера.

– Рекао бих да смо последњих пет година појачали појединачну сарадњу чланица македонских и наших удружења. Потписивање Меморандума о билатералној сарадњи двеју пензионерских организација и формализовање онога што се у пракси више година одвија је значајно за оба удружења. Следимо позитивне и конструктив-

Потписивањем Меморандума учвршћени су пријатељски односи два национална Савеза

Проф. др Андреја Савић и Станка Трајкова

не пријатељске односе и у другим областима, и настојимо да ову сарадњу још чвршће повежемо и продубимо, што Меморандум и доказује – истакао је Савић.

На скупу се разговрало и о законским основама на којима функционишу оба савеза и закључено је да има доста сличности али и разлика.

– У Србији има 1.652.000 пензионера и 200 чланица Савеза у овом тренутку. То је огромна снага и имамо много разлога да ширимо овај вид сарадње. Немали број Срба живи и ради у Македонији и обрнуто, а потписивање Меморандума је мали допринос укупној атмосфери пријатељства, другарства и сарадње – казао је Андреја Савић.

Станка Трајкова је навела да, захваљујући ентузијастима, пензионерске организације у Северној Македонији постоје 78 година.

То је дуг период који су, како је рекла, пратили турбулентни догађаји.

– Ко ће други да брине о пензионерима ако не они сами о себи, а добро је што овде постоји конекција са Републичким фондом ПИО. То је добра пракса у Србији. Заштита и право на пензију, здравствено осигурање и редовна исплата пензија је нешто што би требало да је обавезно код свих – рекла је Трајкова и посебно истакла као позитивно слање пензионера на бесплатну бањску рехабилитацију.

Гошћа из Македоније је као добро у њиховој средини навела подржавање пензионера у писању књига, цртању, мотивисање да буду иновативни и креативни. Нагласила је и да се ради на томе да пензионери законски могу да остваре право на додатно запослење обављајући неке послове као додатни извор прихода.

Потписници су били сагласни у намери да ће, уз међусобно уважавање и размену искустава у организовању и уређењу, позитивне примере покушати да примене и у својим организацијама. **Љупка Адамовић**

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ОПШТИНЕ КЊАЖЕВАЦ

Предавање о опасностима превара пензионера

Удружење пензионера Књажевац, у сарадњи са Министарством унутрашњих послова, организовало је, 7. новембра, предавање и разговор на тему „Облици превара над пензионерима“. Предавање је одржано у просторијама Удружења, а кампања је спроведена у циљу реализације превентивних активности усмерених на подизање свести најстаријих суграђана о безбедносним ризицима и начинима самозаштите.

Присутни пензионери су од припадника Полицијске управе добили корисне савете на тему самозаштите, као и заштите личне имовине, и заштите од превара путем телефона или интернета. Многи од њих били су жртве преваре, међутим, има и оних које је тешко преварити.

Старији људи ретко пријаве да су били жртве преваре, а због редовних извора прихода није случајно што су баш они на мети

превараната. Из ПУ Књажевац кажу да су најчешће оштећена старија лица на селу или они којима су потребна медицинска помога-ла, те им се нуде разни препарати и производи који су наводно од помоћи. Неретко, насамарени буду и млади људи, а како би се заштитили од евентуалних превара, врата ПУ Књажевац, како су истакли, су увек отворена те се сумњиве активности одмах могу пријавити органима реда. **И. Вуликић**

Искорак и у деведесетој

Установи Геронтолошки центар Београд новембар је протекао у знаку фестивала „Златно доба” и свечаној додели награда победницима аматерског стваралачког конкурса. Овогодишња манифестација одржана је у Скупштини града Београда под слоганом „Са нама је живот лепши”, а сам фестивал, настао у циљу афирмације, промоције и активности аматерског стваралаштва старијих, неговања и преношења културне баштине, подржали су град Београд – Секретаријат за социјалну заштиту и Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Организатор фестивала била је Установа Геронтолошки центар Београд.

– Јединствена манифестација креативности старије генерације, Фестивал „Златно доба”, успео је да одржи континуитет и покаже да креативност има нематеријалну вредност која доприноси инклузивном друштвеном развоју и разумевању међу људима. Мисију активације стваралаштва Фестивал остварује захваљујући сарадњи са друштвеном заједницом која је дала велики допринос у креирању пријатељског окружења за људе „златног животног доба” – истакли су организатори на почетку свечаности.

А свечаност у част 22. Фестивала била је изузетна по много чему – по одличној организацији, музици, награђеним радовима и ауторима, аплаузима упућеним извођачима. Истакнути ствараоци 65+ награђени су плакетима, скулптурама познатих вајара и овацијама гостију. Најгласнији аплауз и највећа импресија обележили су проглашење победника у категорији „Искорак”, која је ове године припала Милицы Селић. Признање „Искорак”, установљено са циљем афирмације појединаца у златном животном добу који својом активношћу, животним стилем и постигнућима трансформишу стереотипе о ста-

Шармантна изведба најбоље ауторске композиције „Тражим бејби свог живота”, текст и музика Младенко Ђудуровић

Милица Селић, победница у категорији „Искорак”

рости и старијима, те утичу на позитивне промене традиционалне културе старења, и ове године је отишло у праве руке.

– Свака година која ми предстоји биће ми драгоцену у активностима које обављам. Мало сам збуњена и нисам очекивала да ће толико бити примећено, да ће мој живот бити толико интересантан да ће чак добити и признање. Хвала вам – скромна је била Милица Селић.

А осим што је на први поглед дама крхког и нежног изгледа,

Новинар Бора Отић награђен је за циклус емисија „5казање”

ко је заправо добитница овог признања? Милица Селић је активна планинарка и корисница Дома Бежанијска коса, а пре свега мајка два сина, бака три унука, која са радошћу чека друго праунуче. Животни стил Милицы Селић неуобичајен је за једну деведесетогодишњакињу. Животна прича и филозофија вредни ове награде кренули су много раније, како каже, у време када је постала пензионер. Пошто је завршила свој радни век, али тек пошто су унуци

порасли, Милица се упустила у нову авантуру и постала члан планинарског друштва „Победа”. Самопоуздање је стекла на планинама Србије, и убрзо је било јасно да ће остатак живота посветити планинарењу. На ред су потом дошли Европа, Северна Африка, Азија. Стигла је и до најсеверније насељене копнене тачке Европе – до рта Норткап у Норвешкој. Освојила је многе врхове, а посебно је поносна на свој успон на Олимп у Грчкој. Међу важне циљеве у животу издваја још и то што је испунила услове за добијање титуле Хаџи. Поносна је и на бројна пријатељства стечена током живота, а највише на своју породицу.

Милица Селић је за три мину-та представљања побрала све симпатије и показала да заиста никада није касно остварити снове, али и да са одлучношћу, љубављу и страшћу према животу можемо померати сопствене границе у било ком животном добу.

У оквиру Фестивала, поред награде у категорији „Искорак”, додељена су признања и за остале категорије. Новинарска награда за хумано новинарство у служби неговања позитивног односа према старијим особама, „Златна реч”, припала је новинару Бори Отићу, аутору и уреднику циклуса емисија „5казање”, која је потекла из Радио Телевизије Војводина. У категорији поетског стваралаштва прво место и награду „Златни стих” добила је Душица Томић за песму „Не дам”; другу – „Сребрни стих” Бонка Вукосављевић за песму „Отац стоји и руком маше”; док је трећа награда – „Бронзани стих” припала Милицы Слијепац за песму „Детињство”.

Први пут је у оквиру Фестивала „Златно доба” расписан и конкурс за кратку причу „Златни карактер”, а ово признање је припало Драгославу Обрадовићу за причу „Слика без рама”.

Марија Симовић-Максимовић

Рад на новим законима и анализа постојећих

Неформална Парламентарна група за унапређење положаја особа са инвалидитетом формирана је 11. октобра у Народној скупштини Републике Србије. Прву седницу ове парламентарне групе одржала је председница Народне скупштине Ана Брнабић која је захвалила присутним представницима удружења особа са инвалидитетом и народним посланицима који су изразили жељу да буду чланови неформалне Парламентарне групе и да заједно, како је рекла, без обзира на политичке афинитете, раде на унапређењу положаја ОСИ и на стварању инклузивнијег и праведнијег друштва које свима пружа једнаке могућности за нормалан живот и напредовање.

Брнабић је истакла да Парламентарна група треба да ради на анализи постојећих и предлага-

Председница Народне скупштине Ана Брнабић са председником СИР Србије Божићем

њу нових закона, као и на анализи стратегија и акционих планова и њихове примене у пракси.

– Као председница Владе РС дуго сам радила заједно са многима из различитих удружења особа са инвалидитетом и знам да тај посао није лак и никада се

нисам претварала да све знам и да све разумем. Због тога мислим да је постојање овакве неформалне парламентарне групе важно јер ви треба да нам кажете шта ми као највише законодавно тело треба да мењам у смислу закона, али и такође како да утичемо на рад извршних власти да убрзају спровођење или доношење релевантних стратегија и акционих планова – рекла је Ана Брнабић.

На предлог председнице Народне скупштине, за председника ове парламентарне групе изабран је народни посланик проф. др Слободан Џејевић.

У дискусији, у којој су народни посланици и представници удружења ОСИ размењивали мишљења и препоруке за рад, председник Савеза инвалида

рада Србије, Божидар Џекић, захвалио је председници Народне скупштине и представницима Владе на прилици да и на тај начин реше проблеме грађана Србије.

– Председник сам једне велике организације која броји око 350.000 чланова, а то је половина од укупног броја особа са инвалидитетом у Србији. Сигурно је да проблема има, чули смо доста о проблемима са којима се сусрећемо, зато је данашњи дан врло важан и мислим да ћемо у наредном периоду имати прилику да говоримо о свим проблемима појединачно и да ћемо их решавати договором и законским путем. Хвала још једном што смо данас овде и што сте нас позвали – истакао је Џекић који је члан Парламентарне групе и Савета Владе Србије за питања ОСИ.

М. Јовановић

СИР СРБИЈЕ ОБЕЛЕЖИО ДАН ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Да положај ОСИ буде стална тема

Савез инвалида рада Србије свечано је, 19. новембра, обележио предстојећи Међународни дан особа са инвалидитетом. Скуп је отворио председник Савеза Божидар Џекић, а свечаности су присуствовали помоћница министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, виши саветник у овом сектору Марија Палибрк, директорка Националне организације особа са инвалидитетом Иванка Јовановић, потпредседник Већа Савеза самосталних синдиката Србије, представници градских и општинских удружења и бројни гости.

У уводној речи председник СИР Србије Божидар Џекић подсетио је на значај 3. децембра, Међународног дана ОСИ.

– Према проценама, у Србији више од 700.000 људи има неки облик инвалидитета, а на глобалном нивоу око 15 процената светске популације, односно свака шеста особа на свету је са инвалидитетом.

Зато је важно да о заштити права и здравственој заштити ОСИ не говоримо само 3. децембра, већ да то буде тема током целе године. Није фраза него истина да се цивилизацијски однос и развој једног друштва огледа у односу према најрањивијим групама а то су инвалидна лица, међу њима и инвалиди рада. У том смислу Савез ће и даље помагати и реализовати акције које ће омогућити заједницу прихватљиву за све људе – истакао је Џекић и у име Савеза и у своје име особама са инвалидитетом и свим грађанима Србије честитао 3. децембар и наступајуће празнике.

Биљана Барошевић, помоћница министра за рад, навела је да је Савез инвалида рада један од највећих од 32 савеза ОСИ колико их има у Србији и подсетила да је Министарство, уз подршку председника Александра Вучића, усвојило нов модел рада са видљивом кампањом „Србија без баријера“, у оквиру које се заједничким радом и подршком успешно доказује да не

Помоћница министра за рад Биљана Барошевић и председник Савеза Божидар Џекић

постоје границе и да је могуће особама са инвалидитетом обезбедити активно учешће у свим областима друштвеног живота.

– Министарство је подржало реализацију бројних и тематски различитих пројеката, али је важна и сарадња са локалним самоуправама. Удружења и савези морају бити активни, укључити и младе људе и у својим срединама осмислити догађаје који морају да буду свима доступни – истакала је Биљана Барошевић и похвалила добру сарадњу са председником СИР Србије.

М. Ј.

Јубилеј заштите права и интереса ОСИ

Савез инвалида рада (СИР) Војводине је друштвено-хуманитарна организација која на добровољној основи окупља кориснике инвалидске пензије, инвалиде рада, кориснике инвалидске пензије у висини од 50 одсто, као и инвалиде рада у радном односу. Постоји пуних шест деценија и од самог оснивања се бори за права својих чланова и унапређење њиховог положаја у друштву. Поводом овог јубилеја и предстојећег Међународног дана особа са инвалидитетом, 3. децембра, Савез је био домаћин на свечаности одржаној 25. октобра у Великој већници Градске куће у Суботици. Тим поводом приређен је и пригодан културно-уметнички програм и додељена су признања представницима ресорног Министарства и Покрајинског секретаријата, као и локалној самоуправи.

Помоћница министра за рад, запошљавање, борачка и социјална питања у Сектору за заштиту особа са инвалидитетом, Биљана Барошевић, у свом обраћању на свечаности истакла је значај Савеза инвалида рада Војводине, како је нагласила, једног од најзначајнијих партнера Министарства и Сектора у борби за унапређење услова живота особа са инвалидитетом.

– Овај Савез, један од највећих у Војводини, који у свом саставу има 33 удружења, свих ових деценија искрено се залагао да особе са инвалидитетом буду једнаке и равноправне и да услови њиховог живота буду сваки даном све бољи, а у томе ће увек

имати подршку Министарства и Сектора за заштиту особа са инвалидитетом – рекла је Биљана Барошевић.

У име домаћина говорила је председница Савеза инвалида рада Војводине, Стана Свиларов, која је захвалила Министарству и Сектору на континуираној и безрезервној подршци, изузетно значајној за сваког члана Савеза. Свиларов је посебно захвалила помоћници министра Биљани Барошевић на посвећеном раду у заштити интереса особа са инвалидитетом, наводећи да је свакодневно присутна на терену и доступна свима којима су помоћ и подршка неопходни.

Председница Свиларов подсетила је и на почетке рада Савеза, на битне датуме, развојне фазе као и заслуге, те на то да је његовим деловањем измењен и Закон о пензијском и инвалидском осигурању из 2003. године, Закон о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, као и низ других подзаконских аката.

На крају обраћања Свиларов је послала оптимистичну поруку.

– Драги пријатељи, овај Савез је у својим најбољим годинама, и још увек довољно млад и у добром стању да може да испуни све своје обавезе. Могли бисмо да се још дуго хвалимо својим достигнућима, али оставићемо то за неку другу прилику јер пред нама су године да остваримо све те наше идеје, жеље и активности – завршила је Свиларов.

Председница Стана Свиларов уручила је захвалницу помоћници министра Биљани Барошевић

Савез инвалида рада Војводине основан је 31. 1. 1964. и до данас активно делује на територији целе Војводине. СИР и локалне организације у његовом саставу реализују различита дешавања са циљем да се чланство окупи у заједничкој сарадњи, као што су креативне и уметничке радионице, спортске активности, едукације, организовање традиционалних манифестација, а нарочито су препознатљиви по својим ликовним колонијама.

Председница Стана Свиларов је 18 година на челу Савеза, посвећена хуманитарним активностима и томе да се законски што квалитетније уреди област инвалидског осигурања, обезбеди ефикасна заштита и унапреди положај инвалида рада.

Марија Симовић-Максимовић

НАЈСАВРЕМЕНИЈА РЕХАБИЛИТАЦИЈА САДА И У СРБИЈИ

Помоћ у ревитализацији хода

У Центру роботике поликлинике „Neuromedic“ у Нишу недавно је пуштен у рад најновији егзоскелетни робот за рехабилитацију хода, чиме је грађанима Србије, али и региона, дата могућност терапије која је ефикасна за пацијенте са тешким стањима (церебрална парализа, модждан удар, повреда кичме, мултипла склероза, параплегја...). Посебно је важно што је робот дизајниран тако да могу да га користе и деца.

– Верујемо да је ово огроман корак не само за нашу установу, већ и за неурореабилитацију у целој југоисточној Европи.

Наш нови роботски апарат једини у свету обезбеђује функционалну роботску три кључна зглоба ногу: кук, колена и скочни зглоб. Поносни смо што са овим роботом једини можемо помоћи деци са церебралном парализом у веома малом узрасту и висини већ од 86 цм, у обновни потпуно физиолошког обрасца хода – истакао је Милан Ђурић, директор поликлинике „Neuromedic“.

Треба истаћи и то да уређај препознаје напор који пацијент улаже како би се покренуо и омогућава му да активно учествује у процесу рехабилитације, док се подаци о

покретима и кретању пацијената снимају и реконструишу кроз тродимензионалне приказе, тако да се напредак може јасно видети. Сам напредак је индивидуалан и зависи од низа фактора, али до неких првих резултата се може доћи у периоду од најмање четири недеље до оптимум 12 недеља.

Када је реч о финансирању, с обзиром на то да је реч о приватној поликлиници, финансирање је лично или путем хуманитарних фондова. За сада ова поликлиника постоји само у Нишу и нема планова за ширење у друге градове у Србији.

Д. Лукић Лазовић

БОСИЛЕГРАД: ЗНАЧАЈАН ПОДСТРЕК ЖЕНСКОМ ПРЕДУЗЕТНИШТВУ

Специјално признање Невенки Костадинов

У оквиру конкурса „Цвет успеха за жену змаја“, Удружење пословних жена Србије доделило је Невенки Костадинов из Босилеграда специјално признање за успешно предузетништво у неразвијеном региону. Циљ расписивања традиционалног конкурса је афирмација успешних предузетница и указивање на њихов допринос економском развоју Србије.

Од 2007. године, када је са супругом Иваном Костадиновим основала породичну фирму „Инак“, добитница престижне награде слови за изузетно успешну предузетницу југа

Србије. У образложењу Удружења пословних жена указано је на ентузијазам за одрживи развој, посвећеност локалној заједници и допринос родној равноправности и социјалном предузетништву дипломиране хемичарке из мале и неразвијене општине Босилеград.

– Почаствована сам што сам се нашла међу најхрабријим и најуспешнијим женама. Није лако и прави је изазов бавити се приватним бизнисом у малој сиромашној средини. Тамо где је жена, тамо је дом и породица. Тамо је породично гнездо. Бити жена, супруга, мајка, домаћица, све су то изазовне улоге. Ако

једна жена може да се носи са свим тим улогама, не треба да се плаши улоге предузетнице. Треба да преузме ствари у своје руке и плови у бурним бизнис водама. Волим да се такмичим, да будем у друштву паметних, способних и успешних. Наставићу да се борим за своју породицу, суграђане, пријатеље, да би остали на својим огњиштима. Неопходно је оснаживање породичних и малих предузећа јер су огроман ресурс српске привреде – рекла је Невенка Костадинов, бивша народна посланица и чланица Националног савета бугарске националне мањине у Србији.

Не треба се плашити улоге предузетнице: Невенка Костадинов

Породично предузеће Невенке Костадинов, које запошљава педесетак радника и сарађује са 150 коопераната, бави се примарном прерадом дрвета и производњом еколошког горива пелета. Фирма „Инак доо“ продаје своје производе у Србији, Бугарској, Северној Македонији и Грчкој.

В. Пешић

УДРУЖЕЊЕ МС ЈАБЛАНИЧКОГ ОКРУГА ОБЕЛЕЖИЛО 15 ГОДИНА РАДА

Увек вредни и иновативни

У Лесковцу је, 25. октобра, у сали Културног центра свечано обележена 15. годишњица оснивања и рада МС удружења Јабланичког округа, које окупља оболеле од мултипла склерозе. Свечаности су присуствовали бројни гости: представници ресорног министарства, локалне самоуправе, чланови Удружења особа с инвалидитетом града Лесковца, Друштва МС Србије, локални медији. После поздравних говора приказан је петнаестоминутни филм о МС удружењу и отворена изложба осликаних свилених марама, рад чланова.

Удружење је основано 2009. на иницијативу неколико особа оболелих од МС и у почетку није имало адекватне просторије. Аплицирали су пројектом за реновирање код Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Сектор за заштиту особа с инвалидитетом, и добили средства за адаптацију просторија.

– Простор је поново реновиран 2021. године, када је замењен кров, постављена су нова грејна тела, ламинат, купљен је нов намештај и лаптоп, па је сада сасвим другачија прича. Просторије су чисте и здравије за боравак – наводи Јелена Милићевић, новоизабрана председница Удружења.

Она истиче да им помоћ локалне самоуправе доста значи јер је финансијски учествовала у пројекту реновирања, постављања лифта у спортско-рекреативном центру, као и у пројекту осликавања марама. Тренутно броје око 80 чланова и у оквиру Удружења се организују радионице психолошке помоћи, рад са психотерапеутом, медицинске и креативне радионице по којима је ово удружење најпознатије.

– На радионицама оболели корисници израђују предмете у декупажу, сликају, праве накит. Новост је Арт радионица фракталног цртања која ради одскора. Прво смо удружење у Србији које их је покренуло, а Министарство је одобрило пројекат и обезбедило материјал за рад – истиче Јелена.

Специфичност фрактала је у томе што се цртежи раде затворених очију, тачније праве се линије по папиру које се боје. Занимљиво је што ти цртежи представљају симболику унутрашњег света сликара па особа која их посматра може да осети и препозна шта неког мучи, те је техника лековита и неки вид ослобађања.

Јелена Милићевић напомиње да је значајно оно што раде јер Удружење обухва-

Изложба осликаних свилених марама, рад чланова Удружења

та и околна места – Власотинце, Бојник, Медвеђу, Лебане, Црну Траву. Често помажу члановима да прикупе и пошаљу неопходну документацију за надлежне установе. Имају и физијатра који обилази оне који не могу да дођу сами и са њима раде на обезбеђивању помагала.

– Нама је Удружење као друга кућа, обежавамо рођења унука, уписе на факултете и све значајне догађаје. Оно што нам фали јесу донатори, спонзори који би нам помогли финансијски а потребно је и мало више емпатије међу људима – закључује Јелена Милићевић.

Љупка Адамовић

Скупе грицкалице среће

пистаћи

Породица Јаковљевић кренула је у узгој пистаћа пре осам година

У једној фази зрења плод пистаћа подсећа на грозд

Природна богатства и лепоте, пејзажни предели, нешто је по чему је наша земља надалеко позната. У очима странаца врло хваљена и цењена дестинација. Кад изађемо из градова и зађемо у руралније пределе, уживамо у шумама, рекама, речицама, планинским обронцима, ливадама, пашњацима. Биљке које код нас успевају су чист дар природе из које се може само здраво обратити.

То треба ценити али и истражити могућности наше плодне земље као што неки посвећени људи то умеју. Дејан Јаковљевић из Селишта код Трстеника има своје пољопривредно газдинство наслеђено од оца и деде који су деценијама узгајали воћке и производили саднице. Завршио је Хемијску школу, али је већ дуго у овом послу те је стекао и практично и теоријско знање везано за садњу биљака и уређивање дворишта.

– Памтим да су се и деда и отац бавили производњом калемова која је прерасла у производњу воћних садница и лозних калемова, а сада и украсних садница и дрвећа. Идеје се умножавају са проширењем посла па су код нас најновије егзотичне саднице. Успут смо тако покренули и професионално уређење дворишта. После егзотичних цитрусних воћки пожелео сам да пробам нешто сасвим другачије за наше поднебље. Видео сам на јутјубу неку емисију о људима који су пистаће донели из Грчке. Тако сам одлучио да пробам и видим могу ли и ја то да произведем

Увелико помаже и син који је завршио студије медицине

– започиње своју причу Дејан Јаковљевић и додаје да није било лако у почетку без доступне литературе и са врло мало информација на интернету.

Дејан је узгој садница пистаћа покренуо пре осам година. У својој потрази за информацијама дошао је до професора Иве Миљковића из Загребa који је живео у Ирану и написао књигу о пистаћима. Значиле су му консултације и информације до којих је дошао. Као први истраживач који је покренуо производњу, Дејан је био упоран и истрајан. Каже да се матична стабла стара 7-8 година која већ рађају плод режују и са њих скидају гранчице за калемове.

– Кад сам почео производњу, саднице сам држао и на -18 °C у хладњачи јер нисам имао други начин да испитам могу ли да преживе. Исто сам радио кад су биле екстремне суше и, у односу на друге биљке, они су једини преживели – истиче Дејан.

Он тврди да су пистаћи невероватни и да могу да преживе више него кактуси.

– У Ирану су толико популарни јер тамо не може да преживи ни једна друга врста. Ноћу је -5, а дању +50 °C. Поред Ирана највише су заступљени у Турској, Грчкој, Италији, Сицилији, Шпанији – наводи он.

У Калифорнији узгајају посебну врсту код које је плод величине шљиве. Међутим, те саднице су неотпорне и трају максимално 30 година, док у Ирану достигну и преко 100 година, у Турској 70. Интензивне агро мере попут ђубрења, наводњавања, скраћују им животни век.

Скупи су јер их нема довољно, не рађају сваке године исти принос, у свету поготово. Код нас и саднице старе 10 година дају принос од 15-17 кг али сваке године рађају. Популарност пистаћа расте, све се више користе и примењују у кулинарству, како за слатке тако и за слане послатице. Надасве су здрави због својих нутритивних вредности.

Дејан каже да узгој пистаћа уопште није захтеван. Преко лета се само заливају и ништа друго им не треба. Отпорни су на болести, инсекте и на сваштоједе, расту и лепо напредују, а зими одлично подносе ниске температуре. Луче једну врсту смоле јаког мириса сличног бору и због тога их избегавају инсекти и дивљач, те тако сами себе бране.

Наш саговорник узгаја и разне друге воћне културе, споменуо нам је као интересантне

папају, маракују, нар, пекан орахе, за које каже да ће тек да буду у експанзији наредних година. Најављује да ће то бити нови бум на тржишту.

„Насмејани плодови“

До 2010. године највећи произвођач пистаћа био је Иран, али су тада примат преузеле САД, које годишње извезу око 120 милиона килограма ове скупе грицкалице. Пистаће у Ирану зову „насмејани орашаста плодови“, у Кини „срећни плодови“. У постојбини пистаћа, на Блиском Истоку, кажу да ако неко седи испод дрвета пистаћа и чује љуске како пуцкају то је знак да ће га пратити срећа.

Породичну производњу настављају удружено па кад затреба укључују се и отац и супруга која ради у школи као професор географије, док син већ увелико ради овај посао иако је завршио студије медицине.

– Могућности за стварање има и треба радити на њима. Али треба ценити и наслеђе које имамо преузето од предака, попут шумског дрвећа. Знамо да је много шума на издисају, а да би се вегетација вратила у нормалу, неопходно их је обнављати и наново садити због осталих култура – закључује Дејан Јаковљевић.

Љупка Адамовић

У ГУЧИ ОСНОВАН САВЕЗ СЕОСКИХ ЖЕНА СРБИЈЕ

За јачи глас и бољи живот

У циљу побољшања и унапређења положаја и квалитета живота жена на селу, а затим и промоцији села како би постала привлачна места за живот и рад, у малој драгачевској вароши Гучи, од 15. до 17. новембра, одржан је оснивачки скуп Савеза сеоских жена Србије. Мисија оснивања Савеза је да се кроз његов рад делује на развој села, пољопривреде, екологије, културе, туризма, информисања, здравственог и социјалног рада, док је визија да села буду препознатљива управо по успешним женама, невидљивим хероинама времена.

Тродневном скупу у Гучи присуствовало је око 60 чланица удружења жена из скоро свих 30 округа Централне Србије, Војводине и Косова и Метохије, а подршку је пружила и група жена и организација из Словеније на челу са Ире-

Заједничка фотографија након оснивања Савеза

ном Уле, председницом тамошњег Савеза.

Иницијатива је потекла од Душана Р. Ивановића, председника, и Наташе Вујашевић, потпредседнице Управног одбора Локалне акционе групе Драгачево – Јелица – Западна Морава, у оквиру пројекта „Умрежа-

вање удружења сеоских жена у Србији”.

– Успешно смо ажурирали базу података о удружењима и организацијама сеоских жена у Србији. Организовали смо едукативну радионицу на којој су размењене информације, знања, вештине и представљени примери добре праксе сеоских жена из Србије и Словеније. Успели смо да организујемо удружења и организације сеоских жена на локалном, окружном и националном нивоу, а то је подразумевало и планирање рада специјализованих одбора за разне врсте делатности и занимања. Оснивачка скупштина Савеза сеоских жена Србије је круна реализације нашег пројекта и на то смо посебно поносни – рекао је Душан Р. Ивановић.

Наташа Вујашевић, председница Скупштине новооснованог Савеза, истакла је да ће се радом ове кровне организације глас сеоских жена јасније чути и више поштовати.

– Време је да искористимо знања и вештине које смо стекле, да се економски оснажимо, поправимо свој економски и социјални положај и пружимо још снажнији допринос одрживом развоју села у Србији – истакла је Вујашевић.

Међу говорницима на скупу била је и Надежда Сатарић, председница УО Удружења „Снага пријатељства” - Amity и чланица Женске платформе за развој Србије. Сатарић је скренула пажњу на значај формирања Савеза који може допринети побољшању економског и социјалног положаја жена из сеоских подручја.

– Значај је и због већих шанси за успех које могу имати у заједничким заговарачким акцијама код доносиоца одлука на националном и регионалном нивоу. Не мањи значај је и због могућности заједничког конкурса са пројектима за средства из међународних фондова. Посебне бенефите ће имати ако заједнички наступају са својим производима на тржишту, а и због безброј могућности за размену знања и искустава – објаснила је Нада Сатарић.

Марија Симовић-Максимовић

Велика шанса за жене са КиМ

Оснивање и даљи рад Савеза сеоских жена Србије имаће посебно велику улогу за жене са Косова и Метохије. Укључивање жена из удружења са косовског подручја значи могућност директне сарадње са удружењима из Централне Србије и Војводине.

– Весна Стајић из Удружења жена повратница „Наш дом” Прековце код Новог брда, изразила је велику радост што их се неко сетио из Србије и позвао их отвореног срца да се прикључе. Рекла је да је Савез један од правих путева да се оснаже и жене из сеоских средина са Косова и Метохије и да им се помогне да поправе квалитет живота за своју децу и своју породицу – пренела је за Глас осигураника Надежда Сатарић.

У СЛАВУ ТРАДИЦИЈЕ, ДОМАЋЕ ХРАНЕ И ЖИВОТА НА СЕЛУ

Прво „Прело” у Лалинцу

У организацији Актива жена и Месне заједнице Лалинац, први пут је одржана манифестација „Прело” посвећена промоцији богатства домаће хране, очувању традиције, стваралаштва и живота на селу.

Презентација скупа и главни програм манифестације одвијао се у дворишту породице Јовановић, која је своју стару кућу сачувала у аутентичном етно амбијенту.

На „Прело” је стигло око двадесетак жена из села и околине, а оне су показале своју вештину и знање и истакле значај

вунених одевних предмета. Вредне руке ових жена трудиле су се да занат пренесу млађим поколењима. Поред ручног рада било је и послужења, углавном сврљашким специјалитетима.

Председник општине Сврљиг, Мирослав Марковић, и Татјана Лазаревић, заменица председнице Скупштине општине, похвално су говорили о самој манифестацији и изразили спремност да помогну јер је све то у интересу развоја туризма и бољег живота људи на селу.

Славица Јовановић, једна од домаћина „Прела”, истакла је да је задовољна и спремна да се манифестација шири и унапређује. У том духу је обећала да ће и наредне јесени организовати нову седењку, ново дружење.

С. Ђорђевић

Сарма која спаја људе

Више од 12.000 посетилаца из разних крајева Србије окупило се 26. октобра у Бачкој Тополи не би ли уживало у традиционалним и мање традиционалним укусима сарми. Ово место је по једанаести пут

Сармијада добија све више поклоника

било домаћин Сармијаде, јасно – посвећене једном од најпознатијих јела у Србији.

Гастрономска манифестација, која из године у годину привлачи све већи број љубитеља хра-

Окупљање учесника почело од раног јутра

не и добре забаве, и ове године понудила је богат културно-уметнички програм, такмичења у кувању сарми, као и локалне производе и рукотворине. Организатори су, обарајући све рекорде посећености и потрошње, за ову прилику припремили чак 20.000 сарми, а посе-

тиоци су на лицу места могли да купе и пробају различите врсте овог деликатеса – од класичних сарми са месом до оних прилагођених вегетеријанском укусу.

На познатом Вашаришту сарме је припремало око 160 екипа, а највреднији су стигли већ у рано јутро. Припреме су почеле током преподневних сати, било је ту доста искусних такмичара, ветерана са свих десет претходних Сармијада, а званично надметање и ове године је организовано у три категорије: припрема класичне сарме (у купусу); припрема необичне сарме (у виновој лози, спанаћу или другом по избору учесника) и посна сарма, односно вегетаријанска.

Поред такмичења у кувању, госте и учеснике су очекивали и бројни други програми. Вашар и стари занати, гастрономско двориште, музички програми,

Тежак посао за жири – све сарме су биле одличне

а ове године су за најмлађе, уз разне активности, организоване и представе са мађионичарем, као и дечји концерт.

Интересовање је сваки пут све веће, људи долазе породично и групно, а овај пут организаторе је послужило и лепо јесење време, па је напољу било пријатно, таман за добру забаву и укусну сарму. Уз пратеће садржаје и шаролику музичку понуду уживање је било загарантовано.

Тако је својом добром храном и домаћинском атмосфером, Сармијада још једном показала значај неговања традиције и заједништва, а добила је и нове фанове који су обећали да ће се вратити следеће године, очекујући још више сарми и још бољи амбијент.

Локална самоуправа подржала је овај догађај са око 1.200.000 динара, истичући да су јако поносни на ту манифестацију која има велики туристички значај, те да ће је свакако подржавати и у будућности.

М. Јовановић

Малишани су имали свој кутак, представу, концерт

ВЕЛИКО ПРИЗНАЊЕ ЗА СВРЉИШКИ ПАСТИРСКИ СПЕЦИЈАЛИТЕТ

Белмуж трећи на свету

Сврљишки белмуж, специјалитет пастира сврљишких и планинских села југоисточне Србије, налази се на трећем месту најбољих светских јела од сира, објављено је недавно на престижном порталу Taste Atlas. На првом месту је грчки саганаци, на другом аргентинска проволета, а чувена италијанска фокача неколико места иза белмужа.

Сврљижани и јесу и нису изненађени, али им свакако годи што се белмуж налази на високој позицији најбољих јела која се праве од сира.

Иначе, овај специјалитет се у сврљишком крају справља вековима и преноси се генерацијски – сваки дом има мајстора за белмуж који се прави од младог овчијег или крављег сира,

са додатком пројиног брашна. Познат је по специфичном укусу али и једноставној припреми.

Белмуж се већ налази на листи нематеријалног културног наслеђа Србије, а има и своју манифестацију, Белмужијад, која чува традицију и обичаје.

Осим на манифестацији, најпознатије сврљишко јело се служи и по ресторанима, а мле-

кара га производи, пакује и продаје.

Сврљишки белмуж има и своју туристичку разгледницу са којом путује по свету.

С. Ђорђевић

ДРУЖЕЊЕ СА КУЋНИМ ЉУБИМЦИМА ДОБРО ДЕЛУЈЕ НА ЗДРАВЉЕ И СКРЕЋЕ ПАЖЊУ СА ПРОБЛЕМА

Мачка као здравствена предност

Пре 9.500 година мачка је нашла своје место међу људима и постала важан члан заједнице, пре свега као ловац, затим као божанство, напослетку као кућни љубимац чијој се аутентичности диве и они који их не воле. Леонардо да Винчи је рекао да је и најмања мачка једно ремек дело, а са напретком науке то се само потврђује. Наиме, истраживања показују да је утицај ове животиње на људе немерљив.

– Годинама нам је познато да мачке смањују ниво стреса и анксиозности, стога не чуди да њихово присуство смањује могућност инфаркта и кардиоваскуларних болести – изјавио је др Аднан Керши са Универзитета у Минесоти, који је десет година радио на истраживању утицаја мачака на људско здравље.

Он додаје да овај љубимац помаже у ослобађању од стреса, што је у директној корелацији са срчаним обољењима, те је међу власницима мачака три пута мања смртност од срчаног застоја него у остатку популације. За разлику од паса, мачке су самосталније и својеглаве, не

реагују на команде и траже простор само за себе, али када нам приђу, чине да се осећамо „изабрано“, поклањају нам поверење и љубав и позитивно утичу на квалитет нашег живота.

У недавној студији јапанских аутора закључено је да дружење са мачкама активира префронтални кортекс централног нервног система, задужен за такозване „извршне функције“ као што су доношење одлука, решавање проблема и самоконтрола. Истраживачи сматрају ово откриће веома важним с обзиром на то да је овај део мозга најсложенији и да је одговоран за целокупно понашање човека.

– Индикативно је да интеракција са мачком покреће важне делове мозга код људи. Њене аутентичне реакције и понашање позитивно су утицали на испитанике, довољно је само њено присуство, а њен посебан темперамент може се уочити као кључни фактор који утиче на здравствене предности поседовања мачке – наводи Такуми Нагасава са Универзитета у Токију, који је са својим сарадницима проучавао утицај мачака на емоције и реакције људи.

цима проучавао утицај мачака на емоције и реакције људи.

Предење маца је умирујуће, снижава крвни притисак и пулс, а игра са њима развија вештине невербалне комуникације и емпатије, те се препоручују као љубимци и особама са аутизмом. Уочено је смањење нивоа хормона стреса, већи степен саосећања и мања социјална анксиозност код особа које имају болест из спектра аутизма.

Имајући у виду да људи данас највише времена проводе ван куће и да углавном нису у могућности да имају љубимца, почетком 21. века оживео је концепт кафића са мачкама, који се из Јапана брзо пренео

на остатак света. Данас се ти кафићи сматрају правим терапијским заједницама доступним свакоме, са мачком као главним терапеутом који ту живи и дочекује своје „клијенте“. Међутим, ово је само једно од многих „запослења“ које је мачка имала кроз историју – била је члан бродске посаде, маскота ватрогасних станица, путовала је у космос, чак је била и градоначелник омањег града на Аљасци. Познате су као вишевековни чувари од глодара руског Ермитажа где се налазе у званичној систематизацији радних места на позицији „специјалиста за чишћење просторија музеја“.

У Турској су мачке предмет обожавања још од времена Отоманског царства, сматрају се најчистијим животињама и заштитником човека. Марк Твен је рекао да се „од свих Божјих створења само мачка не може потчинити и везати на узицу; кад би се човек могао укрстити са мачком то би њега унапредило, али би уназадило мачку“. Заиста, када бисмо усвојили само део њених способности бриге о себи, слободе живљења у садашњости и самопоштовања као апсолутне вредности, наше благостање било би немерљиво.

Емина Ћирић

Мачка Тама – богиња Јапана

Тама је 2007. године постала „шеф станице“ на малој железничкој станици Киши у Јапану. Добила је специјалну униформу у којој би дочекивала и испраћала путнике. Убрзо је привукла пажњу туриста, љубитеља мачака и постала позната широм света, људи су долазили из разних крајева Јапана само да би се сликали са њом. Повећали су се приходи железнице, али и самог градића који је постао атракција; порасла је продаја сувенира, а станица је убрзо постала

прави рај за мачкољупце. Тама је преминула 2015, сахрањена је по обичајима Шинто религије, у присуству 3.000 људи и проглашена за богињу. Наследили су је њени дугогодишњи помоћници Нитама и Јонтама, који и данас на Киши станици поздрављају путнике.

Велика Британија: мање олакшица за грејање

Као што је и најављено, у Британији је смањен број пензионера који ће добити помоћ за плаћање трошкова грејања током ове зиме. Према проценама Владе, то значи додатних 50.000 пензионера који живе у релативном сиромаштву у наредне три године, са очекивањем да се до 2030. њихов број повећа за додатних 100.000 пензионера. Сматра се да особа живи у релативном сиромаштву ако има мање од 60 процената средњег прихода.

Државна секретарка за рад и пензије, Лиз Кендал, саопштила је да одлука о смањењу плаћања зимског горива није она коју је та влада желела или очекивала, али да су били приморани да је донесу ради уравнотежења буџета у светлу минуса од 22 милијарде фунти који су наследили.

Кендал је истакла и да је њено министарство послало писма на адресе 120.000 пензионера како би их подстакло да траже пензијски кредит на који евентуално имају право.

Канада: редовно увећање

У Канади постоје три главне врсте старосних пензија: Канадски пензијски план (ЦПП), доступан старијима од 60 година који су радили и уплаћивали доприносе; Старачко осигурање (ОАС) – пензија коју можете добити ако имате 65 и више година и ако сте живели у Канади најмање 10 година; и Додатак за гарантовани приход (ГИС) – месечна бенефиција доступна само Канађанима са нижим примањима.

Износи ОАС-а се ревидирају сваке године у јануару, априлу, јулу и октобру како би пратили повећање трошкова живота. За октобар 2024. повишица износи 2,8 одсто у односу на претходну годину, па су пензионери који имају од 65 до 74 године добили максималан месечни износ до 727,67 долара, а за старије од 75 година максимална месечна исплата је 800,44 долара.

Иначе, за 2024. максимални месечни износ за ЦПП за оне који су се пензионисали са 65 година је 1.364,60 долара, док је просечан месечни износ пензије (са 65 година) 815 долара.

Чак 44 одсто Канађана, који испуњавају услове, одлучује се за превремену пензију са 60 година, што је најранија могућа доња граница. Пошто се у Канади пензија умањује за 0,6 одсто за сваки месец који недостаје до 65 година живота, пензионисање са 60 година значи 36 процената нижу пензију према ЦПП.

Шведска: повећање за четири одсто

Шведска јавна пензија и друге припадности, како је објавила национална агенција за пензије, у јануару 2025. биће повећана за четири одсто. То значи да ће људи са просечном пензијом од 18.000 шведских круна месечно добити још 720 круна, што је највеће повећање у последњих девет година. У јануару ове године приходи и додатне пензије порасли су за само један одсто. Повишица неће бити тако велика за особе са гарантованом пензијом (оне који су током живота имали мала или никаква примања): ова врста пензије у Шведској од јануара 2025. биће виша за 2,6 процената.

Шведска исплаћује око 2,3 милиона пензија, од којих 1,1 милион пензионера прима припадност или додатак пензије без основне заштите, као што је гарантована пензија.

Чешка: подиже се старосна граница

Представнички дом чешког парламента одобрио је овог месеца владину пензијску реформу која предвиђа

постепено повећање старосне границе за одлазак у пензију. Према плану реформе, старосна граница за пензионисање, која тренутно износи 65 година, повећаваће се за један месец годишње да би до 2056. достигла 67 година живота.

Овај закон ће се примењивати на оне рођене после 1965. године. На пример, особе рођене 1971. ићи ће у пензију са 65 година и шест месеци, а рођене 1977. са 66 година. У 2056. старосна граница од 67 година живота важиће за људе рођене 1989.

Чешко Министарство за рад и социјална питања саопштило је да је реформа неопходан корак како би се обезбедила дугорочна одрживост пензијског система, те да ће постепено повећање старосне границе за пензионисање обезбедити да сениори наставе да примају достојанствену пензију.

Француска: одлагање повишице пензија

Француска влада, на челу са премијером Мишелом Барнијеом, тражи хитне начине да попуни рупу од 60 милијарди евра у буџету за 2025. годину. У том смислу предложила је одлагање редовне повишице пензија за шест месеци што би, према проценама, требало да уштеди више од четири милијарде евра. Повећање пензија би се тако применило од 1. јула 2025, уместо од 1. јануара како је било предвиђено.

Док синдикати ову меру осуђују, економисти и аналитичари се слажу да, ако Француска заиста жели да се ухвати укоштац са великом јавном потрошњом, генерација „бумера“ (рођени између 1946. и 1964) мора да претрпи овај ударац на своје пензије које чине више од четвртине годишње јавне потрошње у овој земљи.

Привремено замрзавање пензија погодиће око 14 милиона људи у Француској.

УДРУЖЕЊЕ ПЕНЗИОНЕРА ГРАДА НИША ОБЕЛЕЖИЛО 78 ГОДИНА РАДА

Велики значај Фонда солидарности

Удружење пензионера града Ниша обележило је 10. октобра 78 година рада и постојања. Тим поводом одржана је пригодна прослава којој је присуствовао велики број званика и пензионера из многих градова Србије са којима су се нишки пензионери побратимили. Били су ту и представници нишких градских општина, пензионерских удружења Нишавског округа, представници осигуравајућих друштава са којима Удружење годинама успешно сарађује, а гост је био и први човек Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић.

Као и предходних година, најважније догађање тог дана била је забава на којој су пензионери, уз песму, игру и дружење са пријатељима из других градова провели неколико незаборавних сати. У пријатној атмосфери и лепом расположењу, забора-

Властимир Гоцић, председник Удружења пензионера града Ниша

рављајући макар на кратко на бриге и здравствене проблеме које године доносе. Кажу да ће дуго памтити ово дружење, а приче и шале препричаваће се до неког наредног сусрета.

Удружење пензионера града је најстарија пензионерска организација у Нишу. У континуитету функционише скоро осам деценија, а свака годишњица је прилика за неку врсту сумирања резултата. Тако је било и ове године. Председник Удружења Властимир Гоцић подсетио је

да је било текућих проблема и потешкоћа које су се мање-више превазилазиле у ходу, али је основна водила свих активности да се, у оквиру надлежности и могућности, допринесе побољшању квалитета живота најстаријих суграђана.

– Наш Фонд солидарности већ десет година егзистира у оквиру Удружења и за то време је више од 60 милиона динара искоришћено за позајмице. Сваки члан Фонда је користио средства, неко и више пута – рекао је Гоцић и подсетио да је ове године 135 пензионера узело позајмицу.

Реч је о суми од 18.000 динара која се без камате и било каквих накнада враћа после шест месеци.

– То је значајна финансијска потпора, посебно пензионеру са ниском пензијом, а још је значајнија уколико су оба супружника чланови Фонда, па обо-

је узму позајмицу и са 36.000 динара могу да реше неку озбиљнију инвестицију, на пример, да набаве огрев за зиму – истакао је Властимир Гоцић.

Он је најавио да ће у децембру вероватно бити донета одлука да се износ позајмице у идућој години повећа.

Иначе ових дана је у току подела прехрамбених пакета члановима Удружења. Најпотребније намирнице: уље, шећер, пиринач, кукурузно брашно, добило је или ће добити 8.200 пензионера. За те намене Удружење је издвојило четири милиона динара. Такође ваља поменути да је ових дана, под повољним условима, 36 пензионера отпутовало у Луковску бању. То је друга група од укупно 70 пензионера који ове године користе услуге бање уз 10 одсто попушта и плаћање у шест месечних рата.

Љ. Глоговац

ЈУБИЛЕЈ УДРУЖЕЊА ПЕНЗИОНЕРА БАНКЕ ПОШТАНСКА ШТЕДИОНИЦА

Прослава 45 година постојања и рада

На Дан штедње, 31. октобра, када је и основано, Удружење пензионера Банке Поштанска штедионица одржало је, у Дому војске у Београду, свечану седницу на којој је обележен и јубилеј – 45 година постојања и рада.

Свечаности су присуствовали председник Савеза пензионера Србије, проф. др Андреја Савић, потпредседник САПЕНС-а Драган Марковић, председница Градске организације пензионера Београда, Ружица Белановић, председница Удружења грађана „Снага пријатељства“ – Amity, Надежда Сатарић, председници и чланови бројних градских, општинских и других удружења.

Председница Удружења пензионера Банке Поштанска штедионица, Светлана Цеца Илић, искористила је прилику да се осврне на активности које је Удружење успешно реализовало у претходној години и да подсети на значај који оно има.

– Трудимо се да свим нашим члановима посветимо пажњу, да им бригом и раз-

Председница Светлана Цеца Илић говорила је о активностима Удружења

умевањем помогнемо да преброде своје проблеме, материјалне и здравствене, и омогућимо да им сваки дан буде све лепши и радоснији. Знамо колико су подршка и осећај припадности драгоцени, зато организујемо различите манифестације, дружења, посете болесним члановима и онима

Међу гостима и председник САПЕНС-а проф. др Андреја Савић, потпредседник Савеза Драган Марковић, председница ГОП Београд Ружица Белановић и председница Amity-ја Надежда Сатарић

који су у домовима, за рођендан члановима шаљемо и новчане честитке – истакла је Цеца Илић.

Дружење је, након званичног дела, настављено уз музику, песму и игру, а неки од гостију су и на подијуму показали да су године само број. **Д. Лукић Лазовић**

Риболов као оаза мира

Када помислимо на риболов, најчешће замишљамо мушкарце са шеширима и штаповима за пецање, како од раног јутра на столочицама на расклапање на обали реке или језера ишчекују трзај који ће им улепшати дан. Иако се у данашње време пропагира равноправност полова и непостојање мушких и женских послова, спортова и хобија, код нас су неке предрасуде поприлично укорене и тешко се мењају. Можда ће прича са председницом Удружења пензионера града Ваљева, Вером Дринчевић, помоћи да срушимо нека уврежена мишљења и променимо начин на који размишљамо.

Већ на самом почетку разговора са овом свестраном дамом, познатом по својој посвећености Удружењу и заједници уопште, схватамо да пецање за њу није само хоби, већ страст, бег од свакодневних брига и прилика да се повеже са природом, осети спокој али и слободу коју она може да пружи.

– Риболов је у мој живот ушао захваљујући мом покојном супругу. Стварно сам имала изузетан брак, што би наши људи рекли – нашли смо се. Имали смо иста интересовања, укус за филмове, музику, књиге, а делили смо и љубав према путовањима и природи. Још док смо се забављали он је био страствени риболовац и молио ме је да му једино не браним пецање. Тако сам се ја водила оним мотом из цртаћа – ако не можеш да их победиш, придружи им се – и заволела пецање – кроз смех прича Вера.

Интересовало нас је како су људи реаговали на то што се бавила пецањем.

– У то време је стварно била реткост да се жена бави риболовом. У Ваљево сам била

Вера Дринчевић у свом елементу

једна од првих жена која је почела да се бави пецањем и која је постала члан риболовачког друштва. После неколико година се можда још пар жена учланило, а сада их има мало више – наводи она и истиче да никад није била тип особе која воли да седи код куће.

– Одувек сам волела природу и путовања, а и супруг је био исти такав. Знао је да кад дође са посла, већ с врата каже – пакуј се, идемо. И ја не питам ни где, него се одмах спремам. Толико сам волела да путујем са њим. Често смо камповали на рекама и језерима. Од Триглава до Ђеџелије смо обишли сва језера и реке али што се тиче омиљених места, можда ми је ипак од свих места најомиљенији Кокин Брод. Ту смо умели да останемо по месец и по дана.

И Дрина, пецање на Дрини је за мене увек имало посебну драж. Дрина је брза, стално се нешто дешава, а и ја сама сам таква, стално у покрету – каже Вера.

Највећа риба коју је уловила била је штука, упецана где него на Дрини иза Бајине Баште.

– И не сећам се колика је била, много времена је од тада прошло, али се сећам да је био диван тренутак. Тада су ме чак и сликали за наш лист Риболовац, жена упецала трофеј – присећа се наша саговорница.

На питање да ли је још нека жена из Удружења под њеним утицајем почела да се бави риболовом, каже да се увек труди да га промовише али жене као да имају аверзију према њему.

– Не знам зашто риболов није популаран међу женама јер је то стварно леп хоби. Док сам радила на психијатрији као медицинска сестра, увек сам људима говорила да кад су нервозни само „иду у рибу“. Седнете, забаците штап, ништа не размишљате, дивна природа, зеленило, упијате позитивну енергију и нема нервозе. То терапеутски делује, лековито је.

Што се тиче анегдота са пецања, Вера каже да их има толико да не може свих ни да се сети.

– Једном на Кокином Броду муж је угасио мотор на чамцу и веслао, а ја сам у тренутку у води видела великог клена. Брже боље забацим удицу, а како је то била мала увала, удица удари у стену, одбије се и забије ми се у уво. Муж стао, гледа ме запањено, а ја вичем: „Сеци уво, оде клен!“ Он је на то само рекао да нисам нормална – са осмехом причу завршава Вера Дринчевић.

Д. Лукић Лазовић

СОМБОРСКИ 5. САЈАМ ЗА ПЕНЗИОНЕРЕ ОКУПИО ЗАВИДАН БРОЈ ИЗЛАГАЧА

Од менажа до декупажа

Последњи дани октобра, месеца посвећеног старијим особама, били су резервисани за пети по реду Сајам за пензионере у просторијама Градског удружења пензионера Сомбор.

Као и претходних година, излагачи су били чланови Удружења који су на импровизованим штандовима нудили сопствене производе. Од handmade капа, шалова, рукавица, прекривача, играчака од природних материјала, украса за домаћинство, преко слатких залагаја, зимнице, уметничких радова, сувенира, помада

Део понуде излагача – ручно плетене капе и шалови

и тинктура, дводневна сајамска манифестација је ове године била употпуњена сликарском колонијом чланова Ликовне секције ГУП-а. Тако су посетиоци на лицу места могли да прате све фазе стварања уметничког дела, али и да купе леп украс за свој дом или уникатни поклон за наступајуће празнике.

Традиција одржавања сајма ће се, према речима организатора, наставити и следећих година јер иде у корист и излагачима

Посетиоци сајма могли су да прате рад чланова Ликовне секције Удружења

и купцима: излагачи тиме допуњују скромна пензионерска примања, док се купцима нуди прилика да по нижим ценама набаве оригиналне и уникатне домаће производе вештих и искусних суграђанки.

Сајам је био отворен за све заинтересоване, а улазнице нису наплаћиване.

И. Огњанов

СМЕДЕРЕВО

Континуитет активности

Клуб пензионера „Желвоз“ у Смедереву не постојаје са реализацијом својих програмских активности.

Почетком месеца руководство Клуба је, у простору новоосноване библиотеке Клуба, за своје чланове организовало бесплатну контролу вида. Преглед су изузетно коректно и професионално обавиле др Андреа Михајловић и др Марија Стојановић, што је пензионерима било од изузетног значаја, а то су потврдили и великим интересовањем и одзивом за овај преглед.

Клуб се укључио и у обележавање 80 година од ослобођења Смедерева у Другом светском рату. Том приликом су његови представници, у сарадњи са СУБНОР-ом града, положили венце на споменик народног хероја Ивана Стефановића Србе у кругу компаније „Желвоз“, као и на пирамиду посвећену борцима овог предузећа погинулим у НОР-у. Секретар Клуба Владимир Павловић се пригодним говором обратио присутнима указујући на значај овог датума.

Како је истакао председник Клуба Слободан Милетић, ова организација доследно наставља реализацију својих програмских задатака.

Г. О.

БЕОГРАД

Сусрет најстаријих чланова

Октобар је месец у коме се традиционално обележава Међународни дан старијих, али је и месец солидарности са старијим особама. Циљ је да се укаже на специфичности осетљивог трећег доба и на проблеме са којима се најстарији сусрећу, али и да се изрази поштовање и захвалност за све што су учинили за млађе генерације.

У оквиру кампање „Чувајмо једни друге“, Удружење пензионера МУП-а Републике Србије организовало је, 16. и 17. октобра, сусрет са својим најстаријим члановима.

Некадашњи припадници МУП-а, старији од осамдесет година, радо су се одазвали позиву на ово пријатно дружење у просторијама Удружења, у улици Кнеза Милоша. Била је то лепа прилика да се бивше колеге састану и у пријатељској атмосфери евоцирају многобројне успомене из богатог и дугог радног века. Најстарији чланови нису крили задовољство што нису заборављени и што увек могу да рачунају на помоћ и подршку Удружења, које је више пута доказало да је прави и искрени ослонац свом чланству.

Окупљање је завршено уз жељу да се још много пута понови у добром здрављу и још бољем расположењу.

М. Б.

Размена знања и доброте

У Основној школи „Филип Филиповић“ постоји пракса дуга више од 20 година да ученици са наставницима обилазе баке и деке који бораве у Дому Вождовац, недалеко од школе. Овакве се посете највише организују у октобру, месецу посвећеном старијим особама. Током посета деца и старији се друже, некад припреме мини приредбе специјално за ту прилику, а некад пензионери спреме изненађења за ђаке.

Ове године наставница енглеског језика Јелена Драговић организовала је малу радионицу у оквиру које су ученици показали старијима како се користе нове технологије и модерне апликације.

Деца су с нестрпљењем ишчекивала дан посете, а корисници Дома су их дочекали са радошћу и топлином, али и са свескама и оловкама спремни да бележе све што их занима.

Ученици су радо и спретно помогли заинтересованим корисницима, и за све је то било јаким корисно и занимљиво искуство. Тих сат времена било је испуњено топлином, љубављу, захвалношћу. Ђаци су понели дивне утиске и намера им је да ову посету понове.

Љ. А.

СВРЉИГ

Едукација о ризицима за старије

У оквиру кампање Министарства унутрашњих послова „Чувајмо једни друге“, представници Полицијске станице у Сврљигу одржали су трибину посвећену безбедносним ризицима код старијих особа.

На трибини у Клубу удружења пензионера Сврљиг старији суграђани су едуковани о томе како да препознају преваре, али и о начинима самозаштите и заштите имовине.

Како је истакнуто, ризици постоје код куће, у саобраћају, на пијаци, али и на телефону, интернету, и зато су едукације неопходне.

С. Ђ.

КИКИНДА

Задовољство за публику и учеснике

Градско удружење пензионера из Кикинде у оквиру месеца старијих редовно организовано посети сва три дома за стара лица, колико их у овом граду има.

Том приликом чланови секција КУД „Сунчана јесен“ одрже концерт са својим хором, солистима и фолклорним ансамблом. Корисници домова су, истичу у Удружењу, врло задовољни па их и у току године позивају да им и у другим приликама улепшају дан.

– И нама је то задовољство јер смо и ми припадници такозваног трећег доба. А иначе је наш мото: не испуњавати живот годинама, већ године животом – каже Драгиња Љиљак, секретар ГУП Кикинда.

Д. Љ.

КЊАЖЕВАЦ

Концерт за кориснике ГЦ

У оквиру програма које су многе институције и удружења из Књажевца организовале у месецу посвећеном старијим особама, Школа фолклора Дома културе „Коло“ одржала је концерт за кориснике Геронтолошког центра. У ГЦ Књажевац тренутно је на смештају 207 корисника.

За већину припадника трећег доба усамљеност је тежа од старости или болести, и док сваког чека старост која ће неминуовно доћи, требало би размислити шта може да учини како би се најстаријим суграђанима помогло да проживе достојанствену старост. Не само у месецу октобру, већ током целе године.

И. В.

БАЈИНА БАШТА

Прослава за победнике Дринског купа

Удружење пензионера Бајина Башта, 24. октобра, уприличило је сусрет представника пензионерских организација из 11 општина са подручја Србије и Републике Српске поводом проглашења резултата остварених у Дринском купу за 2024. годину.

Учеснике су поздравили Недељко Ракић, први човек пензионерског удружења Бајине Баште, и потпредседник ИО Савеза пензионера Србије, Јован Павлица. Они су честитали екипама учесницама четвртог Дринског купа и пожелели им добре резултате и у наредној години.

Такмичења су се одвијала у фудбалу, кошарци, шаху, брзом ходању, пикаду и бацању плочица, а укупни победник Купа је екипа Бајине Баште (на слици) са освојених 57 бодова. Бајинобаштани су били најбољи у кошарци, брзом ходању и пикаду. Друго место, са 53 бода, припало је Лозници, а треће Власеници која је сакупила 41 бод. Следе Милић, Сребреница, Братунац, Љубовија, Бања Ковиљача, Шековићи, Зворник и Мали Зворник. Пехаре и дипломе најбољим екипама уручио је Сениша Спасојевић, тада заменик директора Туристичке организације „Тара-Дрина“, а захвалнице свим екипама Зорица Тадић, члан Извршног одбора УП Бајина Башта.

М. А.

ГРАЧАНИЦА

Трилатерална сарадња

Група од 40 пензионера из Братунца у Републици Српској била је средином октобра у узвратној тродневној посети својим колегама у Врњачкој Бањи. Десетогодишњица братимљена и сарадње пензионера ових општина, као и настојање да прошире и успоставе сарадњу и са другим пензионерским организацијама, били су повод да се за ово сусретање у госте позову и пензионери Грачанице.

Делегација грачаничке пензионерске организације се радо одазвала позиву и на заједничком дружењу размотреле су могућности будуће трилатералне сарадње, размене искустава и међусобних посета. Том приликом за чланове три организације организован је и једнодневни излет до Гоча где се уз дружење и ручак, поред казана са војничким пасуљем, запевало и заиграло српско коло и показало јединство и солидарност пензионера Републике Српске, централног дела Србије и Косова и Метохије.

В. С.

У ДОМУ ЗА СТАРИЈЕ КАРАБУРМА ПРОСЛАВА 102. РОЂЕНДАНА

Рад је тајна дуговечности

Увеселој атмосфери, уз музику и пријатеље, Јованка Виденовић обежала је свој 102. рођендан. Рођена је 1922. године у Великим Радинцима код Сремске Митровице, има сина и ћерку и поносна је бака три унука. У стационару Дома живи нешто дуже од годину дана.

Завршила је основну школу а у активном периоду живота бавила се земљорадњом. Воли да буде укључена у све активности у Дому и не напушта је жеља за дружењем. Стално истиче да је тајна њене дуговечности рад али верује да и здрава домаћа храна има утицај. Каже да је имала највећу башту у свом селу којој су се сви дивили, а и виноград је одржавала више деценија.

Јованка је одрасла у тешким и ратним временима. За покрет НОР-а је радила

Јованка Виденовић са породицом и потомцима

од почетка рата, када је имала само 18 година, али је ратно време учинило да прерано одрасте. Период обнове земље за њу је значајно године рада.

Јованка каже да је представник честите, моралне, вредне

генерације која није ништа тражила за себе, већ је све радила за просперитет заједнице. Носилац је Медаље борца, што потврђује пожртвованост и посвећеност својој земљи. Насмејана и расположена у дру-

Слављеница са рођенданском тортом

штву својих најмилијих, угасила је свећице на рођенданској торти, а затим са бендом запевала омиљену песму из младости „Млада партизанка“. Присутница је поручила да се воле и пазе једни на друге. **Љ. Адамовић**

У ГРАЧАНИЦИ ТРЕЋА ОЛИМПИЈАДА ЗДРАВЉА, СПОРТА И КУЛТУРЕ ТРЕЋЕГ ДОБА

Пуно жара, љубави и борбености

На спортским теренима Основне школе „Краљ Милутин“ у Грачаници, уз учешће више од 120 припадника трећег доба, одржана је трећа по реду Олимпијада здравља, спорта и културе „Грачаница 24“. Организатори надметања, одржаног 28. и 29. септембра, били су Покрет трећег доба Косова и Метохије и Удружење пензионера Грачанице. И овогодишња Олимпијада била је у званичном програму и под покровитељством Савеза пензионера Србије.

У пет спортских дисциплина такмичило се 17 екипа пензионера из централног Косова, односно из општина Приштина-Грачаница, Косово Поље, Липљан, Урошевац и Обилић, као и више еки-

па из Новог Брда, Штрпца и Велике Хоче. Због лоше политичке ситуације и из безбедносних разлога изостало је учешће екипа пензионера са севера КиМ и једног дела Косовског поморавља.

Из истих разлога изостали су и садржаји у културном делу програма који је усвојен још у априлу ове године. Ипак, иако у мањем оквиру, „Грачаница 24“ оправдала је очекивања и потврдила значај организовања оваквих манифестација, поготову на простору Косова и Метохије где српски пензионери живе под специфичним условима и околностима.

Сви учесници Олимпијаде својим примером и прихватањем ових активности са пуно жара,

љубави и борбености, исказали су свој однос према старости и старењу, а тиме и према сопственом здрављу, култури и уметности живљења у трећем добу. И ова трећа по реду Олимпијада била је истинско охрабрење да ће се успети и опстанак на просторицима јужне српске покрајине, и стога је протекла у најбољој организацији и духовном и свеколиком испуњењу учесника, организатора и спонзора. Истовремено, учесници и посетиоци имали су прилике да на Базару здравља који је приредио Дом здравља у Грачаници, провере ниво шећера у крви, измере крвни притисак и добију савете и препоруке за очување здравља.

Олимпијада „Грачаница 24“ завршена је дружењем, уз забаву и музику, и доделом медаља и признања за најуспешније у спортским дисциплинама и екипном пласману. Најбољи резултат у укупном пласману остварила је екипа пензионера из Бадовца, друго место припало је другој екипи УП из Новог Брда, а бронзаном медаљом окитила се прва екипа из Лапљег Села. Истовремено је обављено и извлачење награда, а овогодишњи спонзори били су широке руке и обезбедили 10 вредних награда, за по две особе, у виду летовања и зимовања. Реч је о викенд аранжманима у Охриду и Сокобањи, петодневном боравку на Златибору и деветоднев-

Веско Стојковић, председник Удружења пензионера Грачаница

ним одморима у Игалу. На затварању Олимпијаде и на растанку учесници и гости нису крили задовољство овогодишњим сусретањем и изразили су жељу да оваква пре свега дружења буду што чешћа и у духу солидарности и разумевања, јачања сарадње међу пензионерским организацијама, а све у циљу унапређивања укупног положаја и друштвеног стандарда старијих особа.

Веско Стојковић

Како уписати стаж за период на евиденцији НСЗ

Д. Илић, Панчево: Већ осам месеци примам новчану накнаду од Националне службе за запошљавање и ускоро ми истиче. Имала сам 21 годину стажа па сам добила да накнаду користим девет месеци. Да ли, кад тај период истекне, треба да одем у Фонд ПИО да ми упишу тај стаж и шта ми треба од документације?

Одговор: Јединствену пријаву (пријава на осигурање/одјава са осигурања) за кориснике новчане накнаде подноси искључиво Национална служба за запошљавање, која има и обавезу да уплати доприносе за тај период.

Дакле, све се обавља по службеној дужности. Уколико у матичној евиденцији нису регистроване пријаве података о стажу и заради, Фонд ПИО ће их прибавити службеним путем од Националне службе за запошљавање.

Обавезна пријава промене адресе

Ј. В., Београд: Пензију (старосну) примам преко текућег рачуна. Ускоро треба да се из Београда преселим у родно место код Ваљева. Да ли морам да пријавим промену пребивалишта иако пензију примам на текући рачун?

Одговор: Корисник пензије има обавезу да Фонду ПИО пријави промену адресе и сваку другу промену која је од утицаја на право. Да би се променила адреса на коју се исплаћује пензија, потребно је поднети захтев надлежној филијали Фонда која је до сада вршила исплату пензије, у Вашем случају Филијали за град Београд. Захтев се подноси на прописаном

образцу који се добија у Филијали, а може се одштампати и са сајта РФ ПИО www.pio.rs/obraci.

Уз захтев треба приложити доказ о промени места пребивалишта, тј. фотокопију важеће личне карте. Ако је реч о биометријској личној карти са чипом, потребно је донети личну карту на увид да би се прочитали подаци из ње.

Разлика у привременом и коначном решењу

А. Н., Црвенка: Скоро две године примам пензију по привременом решењу. Да ли ће се и колико износ пензије када добијем коначно решење разликовати од пензије коју сада примам: Шта се дешава у случају да се разликује?

Одговор: Фонд ПИО по службеној дужности доноси коначно решење када се отклоне разлици привремености решења, односно када прибави податке који су потребни за доношење коначног решења. Након израде коначног решења, износ пензије може да варира у мањој или већој мери у односу на износ по привременом решењу. Ако се утврди да је аконтативни износ пензије мањи од коначног износа, Фонд ће разлику исплатити кориснику у целости, од дана стицања права на пензију. Ако се испостави да је корисник примао већи аконтативни износ пензије од коначног

износа, Фонд доноси решење о повраћају више исплаћеног износа. Износ дуга се може вратити једнократно, а може и у више рата које се одбијају од месечног износа пензије до намирења дуга. О начину намирења дуга корисник се договара у филијали која врши исплату пензије. Иначе, законски рок за доношење коначног решења је три године. Ако у року од три године од дана правоснажности привременог решења нису утврђене недостајуће чињенице и подаци, аконтативни износ пензије постаје коначан, о чему се доноси решење по службеној дужности.

ВИ ПИТАТЕ „ГЛАС ОСИГУРАНИКА“ ОДГОВАРА

Више информација о свим питањима из области пензијског и инвалидског осигурања доступно је на сајту РФ ПИО www.pio.rs

Потврда о степену инвалидитета

Л. С., Лазаревац: Инвалидно лице сам и треба да се запослим, а будући послодавац тражи да донесем потврду о степену инвалидитета. Како да добијем ову потврду од Фонда ПИО?

Одговор: Запошљавање особа са инвалидитетом регулисано је Законом о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом који примењује Национална служба за запошљавање.

Процена радне способности и могућност запослења обухвата медицинске, социјалне и друге критеријуме којима се утврђују могућности и способности особе са инвалидитетом неопходне за обављање конкретних послова самостално

или уз подршку и употребу техничких помагала.

Захтев за процену радне способности подноси се Националној служби за запошљавање, а налаз, мишљење и оцену у погледу радне способности и могућности запослења даје орган вештачења Фонда ПИО. На основу тог налаза решење доноси Национална служба за запошљавање која је и надлежна за запошљавање и примену Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом.

Рефундација инвалидима рада

И. Л., Смедеревска Паланка: Инвалид сам рада друге категорије. Интересује ме да ли Фонд ПИО врши рефундацију накнаде зараде инвалидима рада друге категорије.

Одговор: Фонд врши рефундацију накнаде зарада инвалидима рада друге и треће категорије инвалидности на основу испостављеног захтева за рефундацију од стране послодавца. На осно-

ву захтева и пратеће документације, ценећи испуњеност услова, Фонд ће извршити рефундацију трошкова послодавцу који је исплатио новчане накнаде запосленим инвалидима рада.

Надлежност за поступање

Б. О., Крагујевац: Од 2007. године радим и живим у Републици Србији. Пре тога сам живела и радила у Црној Гори. У фебруару 2025. испуњавам услов за старосну пензију па ме интересује где треба да поднесем захтев?

Одговор: Од 1. 7. 2021. године за решавање о правима из пензијског и инвалидског осигурања, пензијском стажу и утврђивању својства осигураника и правима из ПИО применом међународних уговора о социјалном осигурању закључених са државама које су, као републике, биле у саставу СФРЈ, у првом степену, надлежна је филијала на чијем подручју

лице на дан подношења захтева има пребивалиште, односно боравиште. Од наведеног датума послодавци, у циљу регистрација података о пријавама, одјавама или променама у осигурању, захтеве за утврђивање својства осигураника не подносе филијалама Фонда ПИО према седишту послодавца, већ филијалама према пребивалишту запослених.

СКАНДИНАВКА

АУТОР: РАЈКО КУЗМАНОВИЋ	САВЕЗ СИНДИКАТА МАКЕДОНИЈЕ	МОРНАРИ- ЧКА ТЕХНИЧКА АКАДЕМИЈА	ОСОБА КОЈА РАНО УСТАЈЕ	НАЛЕПНИЦА	СНЕЖНА МЕЃАВА	ФИЛМ ЏЕЈМСА КАМЕРОНА
ЧЕТИНАР ИЗ ПОРОДИЦЕ БОРОВА						
СТАЛАК						
БОЛЕСНА СТРАСТ ЗА НЕЧИМ						
 ГЛАС ОСИГУРАНИКА	ЈЕДИЊЕЊА КИСЕО- НИКА С МЕТАЛОМ	КОЈИ ЈЕ ВЕЛИКИХ ОЧИЈУ ТРАНС- ПОРТ ВОЗИЛОМ				
ОРУЂЕ, ПРИБОР						
ГРОТЛО ВУЛКАНА						
ГОРЊИ ДОМ ПАР- ЛАМЕНТА						МАЛА ЛИВАДА
ИНСТИТУТ ЗА ВОЈНУ ИСТОРИЈУ				ЖЕНА ИЗ АЗИЈЕ	ЛИТАР ВРСТА КАРТАШКЕ ИГРЕ (МН.)	
КОЛО ЗА НАВОДЊАВА- ЊЕ (МН.)						
ПОЗИВ НА ДВОБОЈ						
 ГЛАС ОСИГУРАНИКА	СПОЉНА ДИМЕНЗИ- ЈА (ФР.)	ВРИСКА, ЦИЧАЊЕ ЦРКВЕНА ПРОКЉЕТ- СТВА				
ГАЛИЈУМ			БЕС, СРЉБА АЛБУМ ЗА ПОШТАН- СКЕ МАРКЕ			
ГЛ. ГРАД ТУРСКЕ						
ОБЛАСТ БАЛТИЧ- КОГ МОРА						
НАПАД (ФР.)				ЦЕНТАР ЗА АМЕРИЧКЕ СТУДИЈЕ	АТЛЕТСКИ КУП ЕВРОПЕ	
КИЋАНКА НА ТЕПИСИМА						
ЧОВЕК ИСТОГ ИМЕНА						
БАЛКОНИ						

Н	А	С	А	О	Р	К	А	Д	А	А
У	А	Т	С	И	Л	К	И	Ц	И	Б
А	К	О	М	Б	И	И	И	М	М	Р
П	И	Н	Г	В	И	Н	М	А	Е	О
А	Т	О	И	О	Е	А	С	Р	К	Т
Р	С	Г	Р	Б	В	К	О	О	О	А
А	Ј	А	У	А	А	Т	С	З	А	К
Д	О	Л	Т	Л	К	Н	Д	И	Ч	Ч
А	Џ	С	П	Е	И	В	Д	В	А	А
Ј	А	Е	Л	Р	Л	А	Е	Е	Њ	Ђ
З	Л	Ф	В	И	С	И	С	Л	Р	Е
Л	Е	Ш	И	Н	А	Р	Т	Е	О	А
Р	Е	Т	С	А	Л	Ф	Д	Т	К	К

У осмосмерци пронађите називе илустрација. Преостала слова дају назив преостале илустрације.

РЕШЕЊЕ: смрека, стив, манија, окат, опрема, кратер, сенат, иви, л, долани, изазов, цика, га, јед, анкара, балтик, атак, ресица, имењак, терасе.

РЕШЕЊЕ: меѓава.

Да ли сте знали ...

– да прву позицију многих листа за најмистериозније место на Земљи најчешће заузима тзв. Капија пакла у Туркменистану? Пламен, званично познат

као гасни кратер Дарваза, више од 50 година обасјава небо пустиње Каракум, а појавио се након рушења платформе за бушење током потраге за природним гасом. Једина особа која се до сада спустила у центар огња био је истраживач Џорџ Коронес, који је 2013. узоркујући тло кратера у њему открио бактерије до тада непознате на Земљи.

– да се на улазу у древни јордански град Петра налази јединствени Тунел светлости, познат и као Сик (шахт). Ова уска клисура протеже се на 1,2 км дужине, а најуже тачке су широке само три метра. Стене од пешчара високе и до 150 метара скоро потпуно затварају стазу, а у подне се сунчева светлост филтрира кроз мали отвор на врху осветљавајући унутрашњост уског „ходника“.

– да је Холтсос на југу Исланда место изузетне природне појаве где се сусрећу жута река, црна плажа и плаво море? Жута река Холтса, која добија боју од седимента богатог сумпором из оближњих вулканских подручја, одвојена је од Атлантског океана само уском траком песка. Ова лагуна дугачка је око четири километра, широка два и у најдубљој тачки дубока једва два метра.

– да планина Виникунка у Перуу своје много познатије име – „планина дуге“, дугу – је богатом колориту који чини шест боја? Разнобојност је последица минералског састава: ружичаста боја потиче од црвене глине; беличаста од кварца, пешчара и лапораца; црвена је од гвожђа; зелена од филита и глина богатих феромагнезијумом; земљано браон је производ фангломерата, а сенф жута потиче од кречњачких пешчара богатих сумпорним минералима. Надморска висина ове планине је око 5.200 метара.

– да је језеро Макдонел најпознатије „ружичасто“ језеро на свету? То је место некадашњег рудника соли, сада највећег рудника гипса у Аустралији, на иначе највећем налазишту гипса на јужној хемисфери. Захваљујући високој концентрацији соли, у комбинацији са алгата и бактеријама у води, језеро по ведром дану добије лосос ружичасту боју. Од океана га дели само уска трака копна коришћена за превоз гипса и туриста.

Лековите мисли

Грешке се лако опраштају. Нарочито сопствене.

Касно се примети да су речи слаткоречивог киселе!

Кад сам отишао у пензију, опростио сам се од колега, а упознао са лекарима.

Човек је сличан фикусу. Кад је на ветрометини брзо пропада.

Ко нема „длаке на језику“, остане гладан.

Кад чујем од неког: „Добар дан“ не знам да ли је то провокација?

Душан Старчевић

Морал

Испекли су занат. Постали су ковачи своје среће.

Ко ради на себи, направи каријеру.

Највећи је онај проблем преко кога се ћутке прелази.

Пољопривредници на наоблачење гледају са ведрије стране.

Жуљеви су наших руку дело.

Морал нам је на првом месту. Њега одмах прескочимо.

Жељко Марковић

Срећа

Није све црно и бело. Много тога је шарено.

Мене срећа прати... Али никако да сврати.

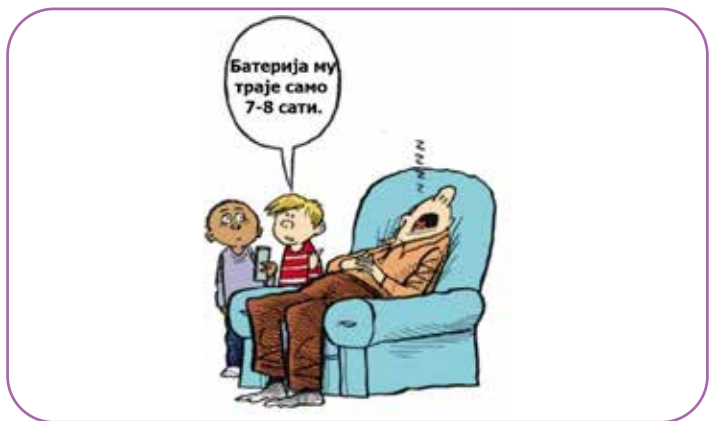
Најбогатији су они који имају себе.

Док имам леђа, ништа ме не вређа.

Прво процени... Па онда причај о цени.

Некад сам имао у сваком џепу пара. Сад носим одећу без џепова.

Стево Бздилик

Знање

Чаршија је чаробна варош у којој сви знају више о теби него ти сам!

Мерило интелигенције је запитаност, а не објашњење!

Ми смо и највеће атеисте поштовали као богове!

Висока ученост често је сметња себи и другима!

Ћутањем се реч не гаси!

Овај свет умре прво у нама, а затим ми у њему!

Раде Мићковић

Хигијена

Не мари што је слаб у шаху, кад у животу вуче јаке потезе!

Јесте истина лековита, али је лаж често профитабилнија!

Извињавам се свом таленту, што га немилице искориштавам!

Пошто га мрзи да мисли, проблеми су га стисли!

Хигијена је пола здравља, друга половина су лекови!

Неко пише као луд, а неко полуди од писања!

Невен Шијаков